

Ett jämställt Gävleborg

Länsstyrelsen Gävleborgs strategi
för jämställdhetstintegrering 2018 - 2020

Förord

Regeringens mål med jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Jämställdhet handlar bland annat om att synliggöra traditionella normer för kön – vad som har setts – och vad som ses – som att vara en god man eller en god kvinna, manligt eller kvinnligt. Normerna är också förknippade med makt och begränsar både kvinnors och mäns handlingsutrymme och livsvillkor. Den senaste tidens #metoo rörelse har tydliggjort den könsmaktsordning som lever kvar än idag och som överordnar män och underordnar kvinnor. Men maskulinitetsnormer begränsar även män till exempel genom att den man som inte lever upp till idealen riskerar att bestraffas socialt. Tvåkönsnormen och heteronormen är sammanlänkade och innebär att personer som inte identifierar sig som man eller kvinna eller som inte identifierar sig som heterosexuella osynliggörs och riskerar att diskrimineras. Att ifrågasätta och förändra dessa normer och maktrelationer gör att vi bättre kan ta tillvara kvinnors, mäns och ickebinära personers resurser – vilket ger bättre förutsättningar för ökad tillväxt och ett gott liv för alla.

Jämställdhet och jämlikhet är en viktig fråga för Gävleborgs framtid. Att integrera jämställdhet och jämlikhet i arbetet med hållbar utveckling är en framgångsfaktor i det regionala arbetet. Vi vill att Gävleborg ska vara ett attraktivt län att bo och verka i. För att lyckas med det behöver vi alla hjälpas åt, kommuner, företag, myndigheter, organisationer och enskilda.

Länsstrategin är en viktig utgångspunkt för vårt arbete med att stödja arbetet med jämställdhetsintegrering i länet. En förutsättning för att jämställdhetsarbetet ska bli effektivt är att det också konkretiseras handlingsplaner eller annan målstyrd verksamhet och samverkan som gör verklig skillnad i länsinvånarnas liv. Låt oss ta tillvara den kraft som #metoo satt i rullning för att förändra rådande maktordningar och begränsande normer för kön. Anslut din organisation till *Ett jämställt Gävleborg* – som kommer att lanseras under 2018 – så gör vi skillnad tillsammans!

Per Bill

Landshövding

Innehåll

1.	Inledning	4
	Disposition	4
	De jämställdhetspolitiska målen	5
	Regionalt mål för jämställdhetsarbetet	5
	Några viktiga styrdokument	5
2.	Bakgrund	7
	Länsstyrelsens uppdrag	7
	Arbetet med att ta fram strategin.....	7
	Några viktiga begrepp och analytiska utgångspunkter.....	8
3.	De jämställdhetspolitiska målen - en regional lägesbild	13
	Delmål 1. En jämn fördelning av makt och inflytande	14
	Delmål 2. Ekonomisk jämställdhet	15
	Delmål 3. Jämställd utbildning	18
	Delmål 4. En jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgs- arbetet.....	19
	Delmål 5. Jämställd hälsa	21
	Delmål 6. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra.....	23
	Några relevanta styrdokument och samverkansorgan i länet	26
4.	Ett jämställt län	31
	Behov av ett systematiskt och kunskapsbaserat jämställdhetsarbete	31
	Hur ska Länsstyrelsens arbeta för att förverkliga målen?	32
❖	Vi skapar förutsättningar för systematiskt arbete och sam- verkan	32
❖	Vi stödjer kunskapsutveckling och jämställdhetsintegrering.	33
❖	Vi initierar, analyserar och följer upp	34
❖	Vi prioriterar	34
❖	Prioriteringar och utvecklingsområden inom delmål 6 – mäns våld mot kvinnor ska upphöra	36
5.	En jämställd Länsstyrelse	38
	Arbetet med att ta fram handlingsplanen	38
	Mål för det interna arbetet.....	39
	Referenser	41

1. Inledning

Sverige tillhör världens mest jämställda länder. I *Gender Development Index* kommer Sverige på 14:e plats och i *Gender Gap Index* på fjärde plats.¹ Det gör att det är lätt att tänka att vi redan är färdiga med jämställdheten. Men i ett av världens mest jämställda länder är fortfarande 95 av 100 styrelseordförande och 2 av 3 chefer män. Här får männen 70 % av talartiden i nyheterna. Kvinnorna tar ut 75 % av föräldraledigheten och tjänar 93 % av männens lön. För att nå jämställdhet krävs lika villkor och möjligheter gällande inflytande, pengar, tid, omsorg, hälsa och rätten till den egna kroppen.²

I skrivelsen *Makt, mål och myndighet – en feministisk politik för en jämställd framtid* bedömer regeringen att det har gjorts framsteg i utvecklingen mot jämställdhet samtidigt som utvecklingen i vissa avseenden står still eller till och med har gått bakåt.³ De jämställdhetspolitiska målen är långt ifrån uppnådda – kvinnor och män har ännu inte samma makt att forma samhället och sina egna liv. En jämställdhetsmyndighet inrättas 2018 för att garantera att politiska prioriteringar får genomslag så att arbetet för ett jämställt samhälle kan bli mer strategiskt och effektivt.

Som ett led i att stärka det regionala arbetet med jämställdhetsintegrering har Länsstyrelserna fått regeringens uppdrag att ta fram länsstrategier. **I Länsstyrelsen Gävleborgs strategi för jämställdhetsintegrering beskrivs hur Länsstyrelsen kommer att arbeta 2018-2020 för att på effektivt sätt stärka det interna arbetet med jämställdhetsintegrering – samt det regionala och lokala arbetet för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen.**

Disposition

Strategin består av fem delar:

1. *Inledning*. Här beskrivs de syftet med strategin, disposition, de jämställdhetspolitiska målen och länsstyrelsens regionala mål med jämställdhetsarbetet.
2. *Bakgrund*. Här beskrivs länsstyrelsens jämställdhetsuppdrag. Här finns också definitioner av några centrala begrepp samt analytiska utgångspunkter som är viktiga i arbetet för jämställdhet.
3. *De jämställdhetspolitiska målen – en regional lägesbild*. Här ges en kortfattad regional lägesbild utifrån de jämställdhetspolitiska målen.
4. *Ett jämställt län*. Här beskrivs hur Länsstyrelsen Gävleborg ska arbeta för att bidra till att de jämställdhetspolitiska målen förverkligas i länet. Kommande insatser som *Preventionspaketet* samt *Ett jämställt Gävleborg* beskrivs också.
5. *En jämställd Länsstyrelse*. Här sammanfattas de mål som Länsstyrelsen har för det interna jämställdhets- och jämlikhetsarbetet.

---

¹ UNDP (2017); World Economic Forum (2017)

² Ett jämställt Skåne, Länsstyrelsen Skåne (2017).

³ Skr. 2016/17:10

De jämställdhetspolitiska målen

Det övergripande målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Det innebär bland annat följande:

1. **En jämn fördelning av makt och inflytande.** Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet.
2. **Ekonomisk jämställdhet.** Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.
3. **Jämställd utbildning.** Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling.
4. **Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet.** Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.
5. **Jämställd hälsa.** Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor.
6. **Mäns våld mot kvinnor ska upphöra.** Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Regionalt mål för jämställdhetsarbetet

I Gävleborg arbetar offentliga, privata och idéburna organisationer kunskapsbaserat och systematiskt för jämställdhet.

Det regionala målet är en förutsättning för att vi ska kunna förverkliga de jämställdhetspolitiska målen i länet. Länsstyrelsen har också en övergripande vision som jämställdhetsarbetet knyter an till: *En av Sveriges bäst fungerande myndigheter – tillsammans gör vi Gävleborg starkt, hållbart, inkluderande och attraktivt att leva och verka i.*

Några viktiga styrdokument

Arbetet med jämställdhetsintegrering sker på många nivåer och med flera olika huvudmän men med samma mål: lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. Att synliggöra olika styrdokument kan underlätta för aktörer i länet att uppnå de jämställdhetspolitiska målen. Det kan till exempel vara:

- FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och konventionen mot all slags diskriminering av kvinnor, CEDAW (1979) [FN:s konventioner om mänskliga rättigheter](#)
- Pekingplattformen, FN:s handlingsplan för Kvinnokonventionen (1995) [Pekingplattformen](#)
- CEMR-deklarationen – Den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå (2006) [CEMR](#)

- Istanbulkonventionen, Europarådet konvention att motverka mäns våld mot kvinnor (2011, 2014) [Istanbulkonventionen](#)
- Agenda 2030 – för hållbar utveckling där del mål 5 handlar om jämställdhet [Agenda](#)
- Regeringens nationella strategi förebygga och motverka mäns våld mot kvinnor (2016) [Nationell strategi](#)
- Förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion, 5§ [Förordning](#)

2. Bakgrund

Länsstyrelsens uppdrag

Länsstyrelsen är regeringens regionala myndighet och verkar för att de nationella jämställdhetspolitiska målen får genomslag i länet. Vi integrerar jämställdhetsperspektivet i vår verksamhet och samverkar med regionala aktörer i arbetet för ett jämställt Gävleborg.

Länsstyrelsen har fått i uppdrag av regeringen att ta fram en länsstrategi för jämställdhetsintegrering för Gävleborg 2018-2020. Utgångspunkterna för strategierna ska vara länsstyrelsens uppgifter enligt förordningen med länsstyrelseinstruktion, och därmed regeringens jämställdhetspolitiska mål.⁴ En intersektionell analys ska göras vid genomförandet och ska omfatta länsstyrelsernas arbete med jämställdhetsintegrering internt i den egna verksamheten och i externt utåtriktat arbete i länet.⁵

Länsstyrelsen har vidare särskilda regionala regeringsuppdrag i frågor som rör mäns våld mot kvinnor inklusive hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Länsstyrelsen ska arbeta i enlighet med målsättningarna i den nationella strategin⁶ och ta fram en regional strategi och handlingsplan för Gävleborg för det sjätte delmålet: mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Det sjätte delmålet ingår i denna strategi och Länsstyrelsen Gävleborg kommer under 2018 ta fram en särskild handlingsplan för det sjätte delmålet.

Arbetet med att ta fram strategin

Arbetet med att ta fram den externa delen av strategin har varit ett sätt att **starta en process med syfte att identifiera viktiga samarbetspartners och regionala fora, samt identifiera behov** och utvecklingsområden i länet. Uppföljning av den tidigare strategin samt samtal med regionala nätverk och organisationer utgör en viktig utgångspunkt för arbetet.⁷ Underlag för de regionala prioriteringar inom det sjätte delmålet för jämställdhet – mäns våld mot kvinnor ska upphöra – utgörs till stor del av en kartläggning av arbete mot våld i nära relationer.⁸

---

⁴ Förordningen med länsstyrelseinstruktionen (2017:868)

⁵ Uppdrag om länsstrategier för jämställdhetsintegrering, S2016/07873JÄM

⁶ Skr. 2016/17:10

⁷ Diskussion om vilka jämställdhetsutmaningar som finns i länet och vilka utvecklingsområden av jämställdhetsarbetet som finns i länet har förts i följande fora: Samhällsrådet, Länsnätverket för jämställdhet och lika villkor, Nätverket för strategiskt folkhälsoarbete i Gävleborg NSFG; Nätverk för personligt ombud, Nätverk för folkhälsostrategier, Nätverk för ungdomsstrategier, Winnet Gävleborg, Nätverk för våld i nära relationer VINR, Resursteamet för hedersrelaterat våld och förtryck, Nätverk för prostitution och människohandel. Samtal har även förts med företrädare för Högskolan i Gävle och referensgruppen för Integration Gävleborg.

Organisationer som bidragit till uppföljningen av tidigare strategi för jämställdhetsintegrering är: Region Gävleborg, Skatteverket, Högskolan i Gävle, Winnet Gävleborg och Bollnäs kommun.

⁸ Gustafsson, K. (2015). *Arbetet med våld i nära relationer i Gävleborgs län – En bild av läget 2015*. Region Gävleborg, Forskning och utveckling (FoU).

Inriktningen på strategin har presenterats i Samhällsrådet.⁹

Strategin kommer också att skickats på synpunktrunda till centrala aktörer i länet som en del i processen att identifiera behov och utvecklingsområden.

I januari 2017 gjordes en uppföljning av arbetet med tidigare länsstrategi för jämställdhetsintegrering. Uppföljningen samt en tidigare remiss visar att remissinstanser var positiva till att en strategi för jämställdhetsintegrering tagits fram, men brister har också påpekats. Positiva verkningar av strategin har till exempel varit att synliggöra och sätta fokus på jämställdhetsfrågorna. Kritiken handlar bland annat om att strategin inte har kunnat fungera som ett vägledande dokument då det saknas en analys av hur organisationer stegvis och långsiktigt ska arbeta för att uppnå de mål som satts upp.

Några viktiga begrepp och analytiska utgångspunkter

Maktordning

Avser till exempel normer och institutioner som formar vår vardag och som underordnar vissa grupper i förhållande till andra. Normer kan påverka hur vi tänker och agerar, även när vi inte är medvetna om att de gör det. Normer för vad som ses som normalt och riktigt varierar över tid och i olika sociala och kulturella sammanhang. Normerna blir tydliga när vi bryter mot dem, ett exempel är när en person som uppfattas som en man klär sig i klänning. De grupper som är privilegierade i en maktordning har oftast svårare att se maktordningen än underordnade grupper. Kategorier som klass, kön, funktionalitet, ålder, etnicitet, "ras" och sexuell läggning är alla kopplade till maktordningar.¹⁰ De grupper som är överordnade har ofta tolkningsföreträde utifrån sin ekonomiska, sociala och politiska makt. Den tystnadskultur som brytits under #metoo-rörelsen kan tolkas utifrån att många kvinnor inte har vågat berätta om sexuella övergrepp och trakasserier tidigare då de varit rädda för att inte bli trodda. Vi lever i en kultur som har förminskat kvinnors utsatthet för sexuellt våld och där kvinnor har skuldbelagts för de övergrepp de utsatts för.¹¹

Begreppet maktordning beskriver generella samhällsliga mönster från vilka det finns individuella undantag. På strukturell nivå har män exempelvis högre lön än kvinnor, men det finns enskilda kvinnor som har högre lön än enskilda män.

Könsmaktsordning

Kunskap om kvinnors och mäns, flickors och pojkars livsvillkor behövs för att bedriva ett effektivt jämställdhetsarbete. De flesta samhällsordningar vilar på en patriarkal grund där män som grupp överordnas kvinnor som grupp. Könsmaktsordning används tillsammans med begrepp som genusordning, genussystem och könsmaktsystem för att beskriva de strukturer och processer som skapar och upprätthåller ojämställdheten i

---

⁹ Samhällsrådet är ett samverkans- och samordningsforum för sociala, brottförebyggande och krisberedskapsfrågor i Gävleborg län. Samhällsrådets huvudsakliga ansvarsområden är brottförebyggande arbete, regional krishantering, flyktingfrågor samt folkhälsa och ANDT-frågor. Samhällsrådet består av de högsta cheferna från Länsstyrelsen Gävleborg, Polisområde Gävleborg, Region Gävleborg samt representanter från länets kommuner. Även Migrationsverket deltar i Samhällsrådet möten.

¹⁰ Se till exempel [Jämställ.Nu](#)

¹¹ Se till exempel Jeffner 1998, Wennstam 2012.

samhället.¹² Även om vi har uppnått formell jämställdhet så finns fortfarande normer för kön vars konsekvens bland annat är att kvinnor på gruppnivå fortfarande har mindre makt i samhället och över sina egna liv än vad män har. Könsmaktsordningen upprätthålls av både kvinnor och män som en naturlig del av vardagen. Både kvinnor och män kan också straffas om de bryter mot de mer eller mindre uppenbara normer för god manlighet och god kvinnlighet. Det som förknippas med män och manlighet är i allmänhet högre värderat än det som förknippas med kvinnor och kvinnlighet. Könsmaktsordningen i Sverige speglas på så skilda områden som olika löner för kvinnor och män till att det i svenska språket finns många skällsord för ilskna kvinnor men få om ilskna män.¹³ Alla de tusentals vittnesmål från kvinnor som delats under #metoo-rörelsen speglar också den svenska könsmaktsordningen – allt från nedsättande kommentarer och osynliggörande till grovt våld.

Begreppet mäns våld mot kvinnor syftar till att synliggöra våldet som en jämställdhetsfråga, där mäns överrepresentation bland våldsutövare ses som ett resultat av, och en bidragande faktor till, den ojämna fördelningen av makt mellan könen. Rätten till den egna kroppen är en avgörande förutsättning för att kunna ha makt och inflytande över sitt eget liv.

I regeringens skrivelse *Makt mål och myndighet – en feministisk politik för en jämställd framtid* är ett viktigt fokus konsekvenserna av maskulinitetsnormer – till exempel för mäns våldsutövande och risktagande. Regeringen avser att genomföra åtgärder för att stärka jämställdhetsarbetets inriktning mot män och pojkar, bland annat vad gäller våldsprevention, hälsa och föräldrapenningsuttag.¹⁴

En grund för könsmaktsordningen är en dikotom könsförståelse. Könsolikheterna upprätthålls bland annat genom heteronormativitet, det vill säga ett normsystem som utgår från att heterosexualitet är det enda "normala" uttrycket för sexualitet. För att ses som en "riktig" man måste en man framstå som en heterosexuell man. I länder med starka patriarkala strukturer kan homosexualitet till och med vara behäftat med dödsstraff.

Även i Sverige kan hbtq-personer som bryter mot dikotomt kön och den heteronormativa ordningen (ibland kallad tvåkönsnormen och heteronormen)¹⁵ bestraffas i form av allt från tystnad till våld.¹⁶ Länsstyrelsen Gävleborgs arbete för jämställdhet är därför inte begränsat till att förändra livsvillkor för kvinnor och män, flickor och pojkar – utan inkluderar även ickebinära.¹⁷ Det intersektionella perspektivet innebär också att andra

---

¹² Sveriges jämställdhetspolitik grundas bland annat i Yvonne Hirdmans teori om den hierarkiska genusordningen.

¹³ Eliasson 2006.

¹⁴ Skr.2016/17:10

¹⁵ Det finns flera begrepp med olika innebörd – inom forskning och såväl som inom jämställdhetsarbete - för att beskriva en dikotom könsuppdelning. Ibland används begreppen binär eller tvåkönsnorm. Olika delar i begreppsanvändningen diskuteras inte här.

¹⁶ Se till exempel RFSL. Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners och queeras rättigheter

¹⁷ Se definition av ickebinär under rubriken *Vad menar vi med kön och genus?* Länsstyrelsen Gävleborg använder i första hand begreppet *ickebinär* - men också begreppet transperson, i de fall där till exempel en studie avser/använder begreppet transpersoner. Vid framtagandet av Länsstyrelsens handlingsplan för

maktordningar än den baserat på kön tas i beaktande – såsom makt kopplat till sexuell läggning i form av heteronormativitet.

Jämställdhetsintegrering

Jämställdhetsintegrering har sedan 1990-talet (prop. 1993/94:147) varit regeringens huvudsakliga strategi för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen, kombinerat med särskilda åtgärder. Jämställdhetsintegrering utgår från insikten om att jämställdhet skapas där resurser fördelas, beslut fattas och normer skapas. Jämställdhetsintegrering innebär att ett jämställdhetsperspektiv införlivas i allt beslutsfattande, på alla nivåer och i alla steg av processen, av de aktörer som normalt sett deltar i beslutsfattandet.

Jämställdhetsintegrering är en grundläggande förutsättning och ett av regeringens viktigaste verktyg för att kunna genomföra en feministisk politik och för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen. **När ett jämställdhetsperspektiv integreras där politiken utformas och genomförs kan ojämställda villkor synliggöras och motverkas.**

Regeringens höga ambitioner för jämställdhet innebär att jämställdhetsperspektivet ska finnas med i politikens utformning på bred front, så att politiken på alla områden bidrar till att hämmande könsnormer och strukturer bekämpas. Därigenom blir jämställdhet en självklar del av det ordinarie arbetet istället för att drivas vid sidan om.¹⁸

---

jämställdhet och lika villkor 2017-2020 – som var en del i ledningsgruppens hbtq-certifiering så förordade RFSL begreppet ickebinär. Länsstyrelsen har därför valt att även i strategin för jämställdhetsintegrering använda ickebinärför personer som identifierar sig som mellan, bortom eller med båda könskategorierna kvinna/man.

¹⁸ Metoder för jämställdhetsintegrering beskrivs på Jämställ.nu: <http://www.jamstall.nu/>

Vad menas med kön och genus?

Förståelsen av kön i jämställdhetspolitiken bygger på en analytisk uppdelning mellan kön som kropp/biologi och kön som socialt och kulturellt format (genus). Den uppdelningen gör det möjligt att synliggöra och förstå hur normer för kön/genus är föränderliga och inte en direkt avspeglning av kropp och biologi. Genusbegreppet har varit viktigt för att kunna ifrågasätta det som traditionellt har uppfattats som det normala och naturliga. En dikotom könsförståelse (se rubrik *Könsmaktsordning*) är grunden för den könsmaktsordning som jämställdhetspolitiken vill förändra. Därför har det också varit – och är fortfarande – viktigt att synliggöra mäns och kvinnors olika livsvillkor och normer för manligt och kvinnligt för att kunna förändra dessa. Nya begrepp har utvecklats i forskning och praktik som specificerar olika former av könsidentitet och sexualitet som följer eller bryter mot traditionella normer för kön. Inom forskningen finns flera olika förståelser av kön som inte är möjliga att gå igenom här. I praktiskt jämställdhetsarbete behöver vi känna till Diskrimineringslagens definition av kön, könsöverskridande identitet och uttryck. Men det kan också vara av vikt att känna till andra definitioner som används för att förstå och uttrycka kön - då det är ett fält under utveckling. Nedan återges också RFSLs definition.

Diskrimineringslagens definition (2008:567):

Kön: att någon är kvinna eller man. Även den som avser att ändra eller har ändrat sin könstillhörighet omfattas av diskrimineringsgrunden kön

Könsöverskridande identitet eller uttryck: att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön

Definitioner RFSL

Kön är ett begrepp som används för att särskilja människor genom att dela in dem i grupperna kvinnor och män. Kön är dock mycket mer komplext än så. Kön kan brytas ned i fyra olika delar:

1. Kropp. Definieras utifrån inre och yttre könsorgan, könskromosomer och hormonnivåer. Rent kroppsligt finns det inte bara två kön utan kan ses som en skala

2. Juridiskt kön. Det kön som står registrerat i folkbokföringen, i pass eller legitimation. Juridiskt kön framgår i Sverige också av näst sista siffran i personnumret. Alla barn som föds i Sverige tilldelas ett av två juridiska kön, baserat på om barnet har snopp eller snippa. (Det pågår en diskussion om möjligheten att införa ett tredje juridiskt kön)

3. Könsidentitet. En persons självupplevda kön, det vill säga det kön man känner sig som (kvinna, ickebinär, man med mera). *Cisperson:* En person som identifierar sig med det vid födseln tilldelade könet. Cis är latin för "på samma sida". *Ickebinär:* En person som identifierar sig som mellan, bortom eller med båda könskategorierna kvinna/man kan kalla sig ickebinär. Ibland används ickebinär som ett paraplybegrepp för olika könsidentiteter som inte följer tvåkönsnormen, till exempel intergender eller genderqueer. Ickebinär betyder inte samma sak för alla som definierar sig som det. En del känner sig som både tjej och kille. Andra känner att de befinner sig mellan de kategorierna. Många ickebinära identifierar sig inte med något kön alls. En del ickebinära vill förändra kroppen med hormoner och/eller kirurgi.

4. Könsuttryck. Hur en person uttrycker sitt kön genom attribut till exempel kläder, kroppsspråk, frisyr, röst med mera.

Transperson En transperson är en person som inte alls eller delvis inte identifierar sig med det kön en har fått tilldelat vid födseln. Att vara transperson kan också innebära att inte följer rådande normer för hur en person med ett visst juridiskt kön ska vara, förutsatt att personen själv identifierar sig som transperson. Ordet *trans* är latin för "överskridande". Transperson är ett paraplybegrepp med många undergrupper och det går att vara transperson på många olika sätt. Begreppet rör könsidentitet och könsuttryck och har ingenting med sexuell läggning att göra.

Ett intersektionellt perspektiv

Länsstyrelsen arbetar utifrån ett intersektionellt perspektiv. Det innebär att jämställdhetsarbetet inrymmer att kön inte är den enda maktordning som män, kvinnor, flickor, pojkar och ickebinära ingår i. Vi behöver ta hänsyn till fler maktordningar – och hur de påverkar varandra – för att förstå och för att kunna åtgärda ojämsställda villkor.

Intersektionalitet som teori och metod började användas under 1980-talet i USA. En pionär var Kimberlé Crenshaw som använde begreppet första gången för analysera hur afrikan-amerikanska kvinnors livsvillkor innebär en särskild utsatthet.¹⁹ Crenshaw gör skillnad på strukturell och politisk intersektionalitet. Enligt Crenshaw handlar strukturell intersektionalitet om de sätt på vilka maktasymmetrier, rörande exempelvis genus och ras, är sammanvävda med varandra. Politisk intersektionalitet handlar om hur motstånd mot maktasymmetrierna måste bygga på motsvarande mångfacetterade principer för att vara effektivt.²⁰

Det finns rasistiska strukturer som diskriminerar män, kvinnor och ickebinära även i Sverige. FN-kommittéerna har gjort iakttagelsen att muslimer och personer av afrikanskt ursprung diskrimineras på flera områden i Sverige. Hets mot folkgrupp och våldsbrott mot personer som tillhör dessa grupper har även ökat.²¹ I Länsstyrelsens jämställdhetsarbete är den särskilda utsatthet etnisk diskriminering och rasism innebär en prioriterad fråga.²² Även makt kopplat till funktionsförmåga är viktigt att beakta i jämställdhetsarbetet. FN:s kommitté för konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning har uttryckt oro för att personer med funktionsnedsättning i Sverige har bristande tillgång till, och riskerar diskriminering inom, arbete, utbildning, sjukvård, rättssystemets funktioner samt offentliga tjänster.²³

Många kvinnor lever under villkor som gör dem särskilt utsatta för våld. Det kan röra sig om funktionsnedsättning eller missbruks- och beroendeproblem. Även omständigheter kopplade till utländsk bakgrund och ålder påverkar våldutsattheten. Dessa faktorer kan innebära en förhöjd risk att utsättas för våld eller för att våldet får särskilt allvarliga konsekvenser. För att alla kvinnor ska få sina rättigheter tillgodosedda krävs insatser som är särskilt anpassade till de behov som kan finnas hos kvinnor i särskilt utsatta situationer.²⁴

Socioekonomisk bakgrund innebär också en särskild utsatthet för vissa grupper av män, kvinnor, flickor, pojkar samt ickebinära. Kvinnor med utländsk bakgrund har exempelvis svårare att komma in på arbetsmarknaden än män. FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter har gjort iakttagelsen att asylsökande, romer och afrosvenskar, samt barn är särskilt utsatta för fattigdom i Sverige.²⁵ Kommittén uttrycker också en oro över att arbetslösheten är hög bland personer med funktionsnedsättning, ungdomar, romer och andra personer med minoritetsbakgrund. Den fäster också uppmärksamhet vid den bestående löneskillnaden mellan kvinnor och män, liksom olika villkor i fråga om yrkesval och ansvaret för hemarbete.

---

¹⁹ Crenshaw (1994)

²⁰ Crenshaw (1994) Begreppet intersektionalitet är komplext och forskare har olika tolkningar om hur det ska förstås och användas. Se bl a Lykke 2005. Nilsson 2005.

²¹ På tal om mänskliga rättigheter. Länsstyrelserna. Se även: <http://www.manskligarattigheter.se/sv/manskliga-rattigheter-i-sverige/internationell-granskning-av-sverige/fn-s-konventionskommitt-ers-granskning-av-sverige>

²² Se avsnitt 4 VI prioriterar

²³ Se fotnot 21

²⁴ Skr 2016/17;10

²⁵ Se fotnot 21

En viktig aspekt av en intersektionalitetsanalys är att undersöka hur de olika maktordningarna interagerar; alltså den komplexa samverkan som sker. Ett val måste alltid göras av vilka andra maktordningar/assymetrier (än kön) som ska ingå i analysen – det är omöjligt att beakta alla maktaspekter samtidigt. Det går heller inte att reducera en intersektionell analys till bara en fråga om olika identiteter eftersom en person som exempelvis identifierar sig som kvinna även påverkas av maktordningar som inte alltid har med identitet att göra. Begreppet kan därför vara ett gott redskap för att förstå kvinnors, mäns och ickebinäras villkor i ett samhälle med till exempel förändrade genusrelationer, migration, globalisering, nya livsstilar, livs- och samlivsformer och förändrade relationer mellan barn och vuxna. Centralt är att intersektionalitet fokuserar på maktförhållanden vilket begrepp som mångfald och multikulturalism riskerar att osynliggöra.²⁶

Intersektionalitet kan användas som analysredskap inom många olika områden och också fungera som ett verktyg.²⁷ En intersektionell analys kan exempelvis synliggöra hur särskilda satsningar på vissa målgrupper, såsom nyanlända, lågutbildade eller personer med funktionsnedsättning, inte tar hänsyn till att personer kan påverkas av flera olika maktordningar – och därmed ha behov som kräver en kombinerad insats.

Ett intersektionellt perspektiv kan också vara till hjälp för att ifrågasätta den egna positionen i jämställdhetsarbetet – att reflektera över hur ens bakgrund och sociala position påverkar det en gör. Det kan också underlätta synliggörandet av grupper som saknar makt och riskerar att missgynnas i jämställdhetsarbetet.

3. De jämställdhetspolitiska målen – en regional lägesbild

En förutsättning för ett effektivt jämställdhetsarbete är kunskap om de jämställdhetspolitiska målen och de utmaningar som finns på jämställdhetsområdet. Här ges en beskrivning av de jämställdhetspolitiska målen samt en kortfattad regional lägesbild.²⁸ Ytterligare sammanställning av statistik och annan kunskap kommer att göras och spridas under strategiperioden.²⁹

Det övergripande jämställdhetspolitiska målet är att **kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.**

De sex jämställdhetspolitiska målen nedan förtydligar det övergripande målet. Beskrivningen av läget i länet baseras i huvudsak på statistik som SCB tagit fram på uppdrag av Länsstyrelsen och som är publicerad i *Jämställt? På tal om kvinnor och män i Gävleborg*. Jämställt? finns på Länsstyrelsens webbplats.³⁰ Statistik från Region

---

²⁶ Lycke 2005

²⁷ För en beskrivning om hur en kan arbeta intersektionellt se: *Jämställdhet med ett intersektionellt perspektiv*, Nationella sekretariatet för genusforskning. 2016

²⁸ Beskrivning av de sex jämställdhetspolitiska målen är till stora delar hämtade från Länsstyrelsen Skåne. *Ett jämställt Skåne* 2017. Den regionala lägesbilden utgörs framförallt av könsuppdelad statistik.

²⁹ Se avsnitt 4. *Ett jämställt län*.

³⁰http://www.lansstyrelsen.se/Gavleborg/SiteCollectionDocuments/Sv/blanketter/jamstallldhet/Gavleborg_fick_bok_WEBB.pdf

Gävleborg är också ett viktigt underlag samt Länsstyrelsens kartläggning av arbetet med våld i nära relationer.³¹

Gävleborgs befolkning

I alla kommuner utom Gävle bor det fler män än kvinnor. I Sandviken är mansöverskottet störst. Andelen äldre är högre bland kvinnor än bland män i alla kommuner. I den yngre åldersgruppen, 0-19 år och i åldersgruppen 20-64 år är andelen män högre än andelen kvinnor. I alla kommuner bor en högre andel män än kvinnor utanför tätorterna, och en högre andel kvinnor än män i tätorterna. 80 % av länets befolkning bor i tätorter. Högst andel tätortsbor har Gävle. Länet har en lägre andel utrikes födda jämfört med riket. Högst andel utrikes födda, både kvinnor och män finns i Sandviken.

2014 hade 81 % av kvinnorna och 81 % av männen i Gävleborg inrikes födda föräldrar. 11 % av männen och 11 % av kvinnorna var utrikes födda. 2 % av kvinnorna och 3 % av männen var inrikes födda med två utrikes födda föräldrar. 5 % av männen och 5 % av kvinnorna hade en inrikes och en utrikes född förälder³²

Under 1990-talet sjönk fruktsamheten. Det lägsta värdet för kvinnor och män i länet inträffade år 1999. 2015 var antal födda barn i länet per kvinna 1,92 och per man 1,67. Motsvarande siffror för riket var 1,85 per kvinna och 1,67 för män.

Delmål 1. En jämn fördelning av makt och inflytande

Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet i samhällets alla sektorer.

Makt kan vara formell eller informell. Formell makt handlar exempelvis om representation i politiskt valda församlingar, befattningar i styrelser, referensgrupper och arbetsgrupper. Informell makt handlar om inflytande över dagordningen, möjligheten och privilegiet att formulera problem och möjliga lösningar.

En god hälsa, kunskap, boende, gemenskap, ekonomisk trygghet och en bra start i livet är avgörande för vilka förutsättningar individen får att påverka sitt eget liv. Flera olika maktordningar spelar roll för hur fördelningen av makt och inflytande ser ut i Sverige och Gävleborg. Såväl kön, klass, funktionsförmåga, hudfärg, sexualitet, ålder och geografi påverkar individens möjlighet att ha inflytande över, samt vara delaktig i samhället. Kvinnor, flickor och ickebinära utsätts för hot om sexuellt våld och sexistiska kommentarer på ett annat sätt än män och pojkar när de uttrycker sig i media, vilket är ett allvarligt ingrepp i deras möjligheter till makt och inflytande. Att röster tystas i det offentliga samtalet är i förlängningen ett hot mot demokratin.

Barn saknar rösträtt och unga vuxna är underrepresenterade i beslutande församlingar. En viktig princip i Barnkonventionen är att barn har rätt att få sina åsikter beaktade i frågor som rör dem själva, med hänsyn till barnets ålder och mognad. Många tjejer och

---

³¹Arbetet med våld i nära relationer- en bild av läget 2015. Länsstyrelsen Gävleborg.

³² SCB 2015 och Samhällsmedicin, Region Gävleborg.

killar upplever att de inte har möjlighet att föra fram åsikter till beslutsfattare i kommuner. Endast 18,5 % av killar och 15,2 % av tjejer mellan 15-25 år uppger att de har möjlighet att föra fram åsikter till beslutsfattare i kommunen i en nationell undersökning.³³

Läget i länet

Bland kvinnor i länet som är chefer finns 46 % i offentlig sektor och 54 % i näringslivet. Bland män är motsvarande andelar 14 % respektive 86 %. I riket är motsvarande andelar 35 respektive 65 % för män.

Könsfördelningen bland chefer i den offentliga sektorn är 67 % kvinnor och 33 % män. Motsvarande andel bland chefer i näringslivet är 28 % kvinnor och 72 % män.

Bland de ordinarie ledamöterna i länets kommunstyrelser har 3 av länets 10 kommuner en jämn könsfördelning dvs minst 40 % av vardera könet. Efter kommunvalet 2014 låg könsfördelningen i kommunfullmäktige inom ramen för 40-60 % i alla kommuner utom Ovanåker (andel kvinnor 37 %) och Ljusdal (andel kvinnor 37 %).

I regionfullmäktige har alla partier utom Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna könsfördelning i regionfullmäktige inom intervallet 40–60 %.

Tjejer, killar och unga vuxna

Andelen tjejer i åk 8, åk 2 i gymnasiet samt i gruppen unga vuxna (19-25 år) som under de senaste sex månaderna upplevt att de blivit orättvist behandlad på ett sätt som gör att de mår dåligt – är betydligt högre än andelen pojkar. I åk 2 i gymnasiet upplevde 49,2 % av tjejerna detta medan 29,3 % av pojkarna gjorde det år 2016.³⁴ Att känna sig orättvist behandlad eller diskriminerad påverkar flickors och pojkars samt ickebinäras möjligheter att påverka samhället och sina egna liv.

Delmål 2. Ekonomisk jämställdhet

Det nationella målet för ekonomisk jämställdhet är att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.³⁵

Den faktiska inkomskillnaden mellan män och kvinnor är närmare 25 %. Beräknat på en medellön och adderat över ett 40-årigt arbetsliv motsvarar det en inkomstskillnad på drygt 3,6 miljoner kronor.³⁶ Var tionde man och var tredje kvinna arbetar deltid.³⁷ Mer än dubbelt så många kvinnor som män är deltidsarbetslösa och fler kvinnor än män är timanställda.

Den könssegregerade arbetsmarknaden förstärker stereotypa föreställningar kring kön, till exempel att kvinnor är bra på en sak och män på en annan. Den könssegregerade

---

³³ MUCF (2015) *Ung idag*

³⁴ Lupp, *Regional uppföljning av ungdomspolitik*. 2017 Region Gävleborg i samarbete med länets kommuner

³⁵ Beskrivning av de sex jämställdhetspolitiska målen är till stora delar hämtade från Länsstyrelsen Skåne. *Ett jämställt Skåne 2017*.

³⁶ Delegationen för jämställdhet i arbetslivet. 2013. *Fakta och siffror*

³⁷ Ibid.

arbetsmarknaden och ekonomisk ojämställdhet är nära förknippade. De hänger ihop med utbildnings- och yrkesval, branchspecifika könsmönster, fördelningen av det obetalda hemarbetet och med de förväntningar som flickor och pojkar, kvinnor och män ska vara intresserade av och vilja arbeta med.

Kvinnors och mäns livsinkomster fördelas inte jämnt. Det har många orsaker, till exempel arbetskraftsdeltagande (det vill säga de personer som antingen är sysselsatta/förvärvsarbetande eller arbetslösa), lönesättning, förvärvsinkomst, sysselsättningsgrad samt frånvaro på grund av sjukdom, föräldraledighet och anhörigomsorg. Det innebär även att kvinnor och män deltar på arbetsmarknaden i samma utsträckning, och att kvinnor och män finns i de yrken som de har kompetens för.

Jämställdheten har en direkt koppling till demokrati och tillväxt. En ökad jämställdhet bidrar till stärkt demokrati, vilket i sin tur bidrar till att skapa förutsättningar för ökad tillväxt. Ett samhälle som inte utesluter människor från tillgången på kapital, nätverk, institutioner osv. bidrar till ökad mångfald samt ökad tillit till och känsla av att vara delaktig i samhället. Den ökade tilliten till och mångfalden i de sociala kontakterna ökar även möjligheterna till samverkan mellan företag och offentliga aktörer och därmed främjas den innovativa potentialen i samhället. En viktig demokratispekt är att öka kvinnors och mäns möjligheter att göra egna val samt förverkliga och kommersialisera sina idéer.³⁸

Ett företagsfrämjande på likvärdiga villkor handlar om att ta vara på alla människors företagsamhet och innovationskraft. Arbetet med företagens könsstrukturer måste ske i företagets alla delar för att möjliggöra en förändring. Att det finns både kvinnor och män i ledningsgrupper, chefskretsar, styrelser och personalgrupper i företag bidrar till högre kreativitet och effektivitet samt påverkar företagets styrning och förvaltning positivt. Det finns också rapporter som visar att de företag som satsar på kvinnor i ledningen presterar bättre i fråga om sitt rörelseresultat än de som styrs enbart av män.³⁹

En mångfald av företag och företagare inom en bredd av branscher bidrar till förnyelse i näringslivet och till hållbar tillväxt. Att jämställdhetsintegrera det regionala tillväxtarbetet innebär att kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att nå inflytande och få tillgång till resurser för tillväxt.⁴⁰ Region Gävleborg har det regionala tillväxt- och utvecklingsuppdraget i Gävleborgs län och ett utvecklingsarbete pågår redan avseende jämställd regional tillväxt. Målet är att skapa en ökad strategisk och långsiktig förståelse för hur ett jämställdhetsperspektiv kan genomsyra planeringen och genomförandet av det regionala tillväxtarbetet.

Läget i länet

Den disponibla inkomsten är lägre i länet än i riket. Det gäller alla hushållstyper. I samtliga kommuner i länet liksom i hela riket har män en betydligt högre inkomst än

---

³⁸ Handlingsplan för jämställd regional tillväxt 2012-2014.

<http://www.regeringen.se/informationsmaterial/2012/04/n2012.12/>

³⁹ Women at the top of corporations: making it happen, McKinsey & Company 2010

⁴⁰ Region Gävleborg. Samt *Öppna upp- företagsfrämjande på lika villkor*. Ledarskapsprogram som leds av Fiber Optic Valley i samverkan med Region Gävleborg

kvinnor. Störst är skillnaden mellan kvinnors och mäns inkomst i Sandviken. Det är vanligare bland kvinnor än bland män att ha låga inkomster och vanligare att män har höga inkomster. Skillnaden mellan könen är större bland de som har höga inkomster än bland de med låga inkomster.

Arbetslösheten bland män i länet 15-74 år var 2015 10,3 %, vilket är betydligt högre än snittet i riket 7,1 %. Arbetslösheten bland kvinnor i länet var samma år 11,9 % medan snittet i riket var 8,1 %.⁴¹

Bland de som erhåller ekonomiskt bistånd i länet är ensamstående män utan barn den vanligaste kategorin. Den näst största kategorin är ensamstående kvinnor utan barn.

Andelen förvärvsarbetande är lägre bland kvinnor än män i alla åldrar i länet.⁴² I åldersgrupperna 20-34 år (andel kvinnor 67 % och andel män 69 %) och 35-54 år (andel kvinnor 82 % och andel män 85 %) är andelen förvärvsarbetande kvinnor och män även lägre än snittet i riket.⁴³

Högst andel förvärvsarbetande kvinnor och män i länet har gruppen utrikes födda i Norden. 73 % av kvinnorna och 73 % av männen utrikesfödda i Norden är förvärvsarbetande – vilket är en högre andel än i riket i snitt där 69 % av kvinnorna och 66 % av männen är förvärvsarbetande. Av utrikesfödda utan för EU27 och Norden är både andelen kvinnor (41 %) och andelen män (45 %) som är förvärvsarbetande lägre i länet än i riket i snitt där andelen kvinnor är 53 % och andelen män är 60 %. I Ljusdal – till skillnad mot andra kommuner i länet – förvärvsarbetar utrikesfödda kvinnor i större utsträckning än män, oavsett födelseregion.

År 1990 arbetade 55 % av kvinnorna i länet heltid. År 2016 har andelen ökat till 70 %. Bland män i länet har andelarna under samma år minskat från 94 % till 90 %.

En stor andel av länets kvinnor arbetar som undersköterskor. Även grundskollärare, fritidspedagoger och förskollärare är en yrkesgrupp som sysselsätter många kvinnor.

Ingen yrkesgrupp är så stor bland män som gruppen undersköterskor är bland kvinnor. Den största huvudgruppen bland männen i länet är gruppen snickare, murare och anläggningsarbetare. Andelen män som arbetar inom de fem vanligaste yrkena för män är lägre än andelen kvinnor som arbetar inom de fem vanligaste yrkena för kvinnor.

I länet arbetar 50 % av alla kvinnor inom näringslivet och 50 % i offentlig sektor. I riket är fördelningen, 57 % i näringslivet och 43 % i offentlig sektor. Män arbetar i huvudsak inom näringslivet. Det gäller både i länet och i riket.

Betydligt fler kvinnor än män är deltidsarbetslösa liksom timanställda. För samtliga kommuner i länet är andelen arbetssökande högre bland män än bland kvinnor. Detta gäller även för länet i stort liksom i riket. Den öppna arbetslösheten i länet och i riket är

---

⁴¹ SCB:s AKU (2016) och Samhällsmedicin, Region Gävleborg

⁴² SCB

⁴³ Snittet i riket är i åldersgruppen 20-24 år är andel kvinnor 69 % och andel män 72 %. I åldersgruppen 25- 54 år är snittet i riket 84 % för kvinnor och 86 % för män. Länsstyrelsen Gävleborg driver projekt med fokus på kvinnligt företagande för att stärka möjligheterna till egen försörjning bland nyanlända kvinnor

högre bland män än bland kvinnor. Både kvinnor och män i länet har högre arbetslöshetsnivå än i riket.

Jordbruk, skogsbruk och fiske är det område som flest har ett eget företag inom. Det är också det vanligaste området för män att ha ett företag inom. Motsvarande område för kvinnor är kulturella och personliga tjänster m.m. Bland länets egenföretagare är kvinnor tydligt underrepresenterade. Jämfört med riket är andelen kvinnor som driver företag något mindre.⁴⁴ Av nystartade företag 2015 var andelen startade av kvinnor 33 % andelen män 67 %. Andelen kvinnor var något lägre än snittet i riket som var 34 %.

Tjejer, killar och unga vuxna

Andelen tjejer i åk 2 i gymnasiet som tror att de kommer att flytta från kommunen de bor är högre, 78,4 %, än andelen killar 72,2 %. Andelen killar bland unga vuxna (19-25 år) i Gävleborg som kan tänka sig att starta eget företag i framtiden är högre bland killar, 55,8 % än bland tjejer 48 %.⁴⁵

Delmål 3. Jämställd utbildning

Att vi har en ojämslälld utbildning, där flickor och pojkar studerar olika ämnen, där flickor presterar bättre än pojkar samtidigt som de mår sämre och där det är svårare för kvinnor att göra karriär inom högskola och universitet, får konsekvenser för individen, arbetsmarknaden och kompetensförsörjningen.⁴⁶

Könsbundna studieval påverkas av den könssegregerade arbetsmarknaden – vilka yrken flickor och pojkar ser som möjliga formas ofta tidigt. Förväntningar utifrån kön skapas och befasts även i skolans värld. Därför är det viktigt med tidiga normkritiska insatser och insatser som problematiserar vad som blir maskulint och feminint kodat. Målet jämställd utbildning omfattar hela det formella utbildningssystemet från förskola till universitet och högskola, inklusive vuxenutbildning, yrkeshögskolan och annan bildningsverksamhet såsom folkhögskolor och studieförbund.⁴⁷ Att kvinnor och män erbjuds lika möjligheter och villkor inom utbildningssystemet är centralt för att nå en ökad ekonomisk självständighet och för det övergripande målet för svensk jämställdhetspolitik.

Att prestera bra i skolan och uppnå höga studieresultat har en tendens att vara kvinnligt kodat vilket antas ligga till grund för en antipluggkultur bland killar.⁴⁸ Forskning visar dock att antipluggkultur även till stor del handlar om klass. Flickor med arbetarklassbakgrund befinner sig också i en antipluggkultur medan pojkar vars föräldrar är högutbildade inte omfattas.⁴⁹ Flickor och pojkar med föräldrar med låg utbildning presterar sämre än flickor och pojkar med högskoleutbildade föräldrar.⁵⁰ Klass och kön i kombination har en stor påverkan på studieresultaten. Unga män från

---

⁴⁴ Region Gävleborg

⁴⁵ Lupp, *Regional uppföljning av ungdomspolitiken*. 2017 Region Gävleborg i samarbete med länets kommuner.

⁴⁶ Beskrivning av de sex jämställdhetspolitiska målen är till stora delar hämtade från Länsstyrelsen Skåne. *Ett jämställt Skåne 2017*

⁴⁷ SOU 2015:86.

⁴⁸ SOU 2015:86

⁴⁹ Heikkilä. 2015. *Lärande och jämställdhet i förskola och skola*.

⁵⁰ SOU 2014:6

studieovana hem studerar vidare efter gymnasieskolan i långt mindre utsträckning än unga kvinnor med motsvarande bakgrund.⁵¹

För att motverka könsstereotypa förväntningar och föreställningar är det viktigt att se över hela sin verksamhet ur ett genus- och jämställdhetsperspektiv. I läroplanerna för förskola, grundskola, förskoleklass och fritidshem anges att verksamheten ska motverka traditionella könsmonster och könsroller, samt att flickor och pojkar ska ha samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller. I grundskolans läroplan tydliggörs att alla som arbetar inom skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av kön eller av social och kulturell bakgrund.⁵² De statliga universiteten och högskolorna har en skyldighet enligt högskolelagen att alltid iaktta och främja jämställdhet mellan kvinnor och män.⁵³

Läget i länet

Gymnasieskolan i Gävleborg är starkt könsuppdelad, det är 2 av 19 program som har en jämn könsfördelning, dvs minst 40 % av vardera könet finns representerat. I åldersgruppen 25–44 år är andelen med förgymnasial och gymnasial utbildning högre bland män än bland kvinnor i alla kommuner i länet liksom i riket. Det motsatta gäller för eftergymnasial utbildning, där är andelen högre bland kvinnor än bland män. I de flesta kommuner är det högre andel kvinnor än män som är behöriga till gymnasiet liksom till universitet och högskolan.

I alla länets kommuner, förutom i Bollnäs och i Söderhamns kommun, påbörjar kvinnor högskolestudier inom 3 år efter gymnasiet i högre utsträckning än män. Störst skillnad mellan kvinnor och män finns i Hofors. Fler kvinnor än män i åldern 18-34 år börjar på högskolan. Detta gäller för alla kommuner så väl som för länet i helhet och i riket. I Nordanstig är könsfördelningen ojämnast.

Fler kvinnor än män gick kvalificerad yrkeshögskoleutbildning år 2016. Fler män än kvinnor tog examen under år 2016.

Delmål 4. En jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet

Möjligheten att förena betalt arbete med att ha en familj och att vårda relationer med närstående är en central del i svensk jämställdhetspolitik.⁵⁴

Liksom traditionella normer för kön lever kvar när det gäller förvärvsarbete lever de även kvar i hemarbete samt i omsorg om barn och anhöriga. Skillnaderna mellan könen har minskat något. Det finns dock fortfarande förväntningar och föreställningar kring män som familjeförsörjare och kvinnor som omsorgsgivare som får konsekvenser för mäns och kvinnors arbetsbörda, ekonomi, hälsa och kontakt med anhöriga.

Män utför mindre hem- och omsorgsarbete än kvinnor och jobbar oftare heltid. 2015 uppgav 20 % av de deltidsarbetande kvinnorna och 9 % av de deltidsarbetande männen

⁵¹ Heikkilä 2015, *Lärande och jämställdhet i förskola och skola*

⁵² Lpfö 98, Lgr 11

⁵³ 1 kap. 5§ andra stycket

⁵⁴ Skr 2016/17:10. Beskrivning av de sex jämställdhetspolitiska målen är till stora delar hämtade från Länsstyrelsen Skåne. *Ett jämställt Skåne 2017*

att ansvar för vård av barn och vuxen anhörig som orsak till deltidarbete.⁵⁵ Män som är småbarnsföräldrar är de som arbetar mest övertid.⁵⁶

Ett mer jämställt föräldraskap, med en rättvis fördelning av föräldraledighet, hushållsansvar, engagemang och delaktighet i beslut, leder till en förbättrad hälsa, livskvalitet och att barnen får en bättre relation till båda föräldrarna. Dessutom främjas barns sociala, beteendemässiga och kognitiva utveckling av det jämställda föräldraskapet.⁵⁷

Det obetalda arbetet omfattar även omsorg om andra än barn, till exempel föräldrar, syskon eller vänner. I en studie som omfattar åldersgruppen 45-66 år uppger män och kvinnor att de ger ungefär lika mycket anhörigomsorg. Kvinnor ger dock mer omfattande omsorg än män och uppger också i högre grad att det medför mindre tid till egna aktiviteter samt stora fysiska och psykiska påfrestningar. Omsorgsgivande kan alltså ge betydande konsekvenser både för välbefinnande och i arbetslivet. Exempelvis har 13 % av kvinnorna och 8 % av männen i studien minskat sin arbetstid, sagt upp sig eller gått i pension tidigare än planerat som en följd av omsorgsgivandet.

Kvinnor tar i högre utsträckning än män semesterdagar och komplement för att hjälpa närstående, vilket för många leder till minskade inkomster.⁵⁸ Eftersom anhörigvård får olika konsekvenser är det viktigt att arbeta för att män och kvinnor i Gävleborg kan ge och få anhörigvård på lika villkor. Att satsa på ökad bemanning, kompetens och trygghet i äldreomsorgen och LSS verksamheten skulle ha effekt för jämställdheten, både eftersom det är flest kvinnor som jobbar i dessa verksamheter och eftersom kvinnor utför mer omfattande anhörigomsorg.

Det är inte bara kön som påverkar uttag av föräldraledighet. Även utbildning och ekonomi spelar in. De som använder föräldraförsäkringen i minst utsträckning är män som har låg inkomst, saknar inkomst helt eller står långt från arbetsmarknaden. Kvinnor i samma situation avstår inte från föräldrapenning men tar kortare ledighet.⁵⁹ Män med lång eftergymnasial utbildning ökar sitt uttag av föräldraledighet mer än övriga grupper.⁶⁰ Forskning visar att störst effekt för att få ett jämnare uttag av föräldraledigheten fås genom att fokusera på förstagångspappor och egenföretagare som tar ut lite föräldraledighet.⁶¹

Det ojämna uttaget av föräldraförsäkringsdagar och deltidarbete har stor betydelse för kvinnors och mäns löneutveckling och pension. Men även för relationen till barnen och för den egna hälsan. Allra störst risk för sjukskrivning löper de kvinnor vars partner inte använder föräldraförsäkringen.⁶²

---

⁵⁵ SCB 2015; Prop 2016/17:1

⁵⁶ Skr 2016/17:10

TCO (2016) *Vem jobbar övertid och hur mycket?*

⁵⁷ Länsstyrelsen Örebro (2016) *Föräldraskap och tonårstid – om stöd till föräldrar med tonårsbarn*

⁵⁸ Skr 2016/17:10

⁵⁹ Prop. 2016/17:1 Bilaga 3

⁶⁰ ISF 2013:13 Föräldrapenning och föräldraledighet

⁶¹ UR Samtiden 2012 *Vem utnyttjar föräldraförsäkringen?*

⁶² Skr 2016/17:10

I syfte att förbättra förutsättningarna för ett jämställt föräldraskap är det viktigt att män involveras som föräldrar redan från graviditeten. Ett sätt att göra det är att anpassa föräldraskapsstödet så att det attraherar både män och kvinnor. Föräldraskapsstödet ska utgå från det jämställda föräldraskapet och det gemensamma ansvarstagandet för barnen.

Läget i länet

I samtliga kommuner är det färre män än kvinnor som använder föräldrapenning vid barns födelse och vid tillfälligt vård av barn. Männerna tog ut betydligt färre dagar av föräldraförsäkringen än vad kvinnorna gjorde.

I Ovanåker och Söderhamn har 90 % av 1-5-åringarna en förskoleplats jämfört med 81 % av barnen i Hofors. I Söderhamn har 64 % av 6-12-åringarna en fritidshemsplats. Det kan jämföras med 37 % av barnen i Ockelbo.

Från 20 års ålder flyttar flickor hemifrån i större utsträckning än pojkar. År 2016 bodde 36 % av de 22-åriga flickorna i länet kvar hemma. För pojkarna var motsvarande andel 46 %. Skillnaden är störst mellan könen i åldrarna 20-25 år.

Fler antal kvinnor än män, 80 år och äldre, beviljas hemtjänst i länet. Notera dock att andelen kvinnor i åldersgruppen är högre än andelen män.

Delmål 5. Jämställd hälsa

En god hälsa utgör grunden för våra liv och är en viktig förutsättning för ett aktivt deltagande i samhället.⁶³ Folkhälsan påverkas av en rad olika faktorer, exempelvis livsstil, utbildning och arbetsmiljö. Dessa faktorer brukar kallas hälsans bestämningfaktorer. Kvinnor har sämre hälsa och högre ohälsotal än män.⁶⁴ Kvinnor i Sverige har dock generellt sett mer hälsosamma levnadsvanor än män. Till exempel använder kvinnor alkohol och andra droger i mindre utsträckning än män.⁶⁵

Normer för kön påverkar också hur kvinnor, män, flickor, pojkar och transpersoner söker vård. Bland annat söker män vård i mindre utsträckning och i ett senare skede än kvinnor. Flera av de dödsorsaker som är vanligare bland män än bland kvinnor kan relateras till risktagande, framförallt inom trafiken, våldsanvändning och hög alkoholkonsumtion.⁶⁶

Normer för kön påverkar vård, behandling och diagnostisering, som i sin tur påverkar möjligheten till en jämlik och jämställd hälso- och sjukvård och tandvård. En rad studier visar att det förekommer medicinskt omotiverade skillnader orsakade av medvetna eller omedvetna föreställningar om kön, så kallad genusbias.⁶⁷

---

⁶³ Beskrivning av de sex jämställdhetspolitiska målen är till stora delar hämtade från Länsstyrelsen Skåne. *Ett jämställt Skåne* 2017.

⁶⁴ Länsstyrelsen Gävleborg. *Jämställt? På tal om kvinnor och män* i Gävleborg. 2017

⁶⁵ SKL . 2014. *(O)jämställdhet i hälsa och vård*.

⁶⁶ Skr 2016/17:10

⁶⁷ SKL . 2014. *(O)jämställdhet i hälsa och vård*.

Kvinnors ohälsa förklaras ofta med att kvinnor i större utsträckning än män arbetar obetalt och har ansvar för barn och hem. Det nationella delmålet om jämställd hälsa är nytt från 2016 och utgår från en flerdimensionell syn på hälsa, som omfattar mer än frånvaro av sjukdom. Delmålet omfattar fysisk, psykisk och sexuell/reproduktiv hälsa och omfattar såväl förebyggande folkhälsoarbete som åtgärder och insatser till enskilda personer. Detta kräver ett brett och långsiktigt arbete, inriktat mot bland annat kunskapsuppbyggnad och tillgänglighet.

Det finns fler aspekter än kön som påverkar hälsan. Framförallt har utbildningsbakgrund, könsidentitet och könsuttryck, socioekonomisk status samt hurvida en person är utrikes eller inrikes född effekt på en persons hälsa.⁶⁸ På grupp-nivå har exempelvis personer med kort utbildning kortare medellivslängd och högre dödlighet än personer med lång utbildning. Det finns också hälsoskillnader mellan exempelvis personer med funktionsnedsättningar, hbtq-personer och den övriga befolkningen.⁶⁹ Exempelvis visar studier att tankar på och försök till självmord är väldigt vanligt förekommande bland transpersoner.⁷⁰ Den psykiska ohälsan bland asylsökande, ensamkommande och nyanlända är stor.⁷¹

Delmålet om jämställd hälsa har tydliga kopplingar till övriga jämställdhetspolitiska mål. Exempelvis har kvinnors högre sjukskrivningstal betydelse för den ekonomiska jämställdheten, våldsutsatthet har samband med både psykisk och fysisk ohälsa och det finns en koppling mellan ohälsa och den ojämna fördelningen av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Omvänt har också en ojämsälld tillgång till vård och omsorg samt ojämlig hälsa beroende på kön påverkan på människors möjligheter till makt och inflytande, arbete, utbildning och försörjning.

Psykiatriska diagnoser är idag den vanligaste orsaken till sjukskrivning och ökar hos både kvinnor och män. Kvinnor anger i högre utsträckning än män att de lider av ängslan, oro och ångest och särskilt unga kvinnor är särskilt drabbade av psykisk ohälsa.⁷²

Antalet dödsfall som klassas som narkotika- eller läkemedelsförgiftningar har de senaste åren ökat. Bland män dominerar överdoser medan självmord dominerar bland kvinnor.⁷³

Läget i länet

Sedan 2007 har ohälsotalet gått ned i alla kommuner. I alla kommuner är ohälsotalet högre bland kvinnor än bland män och detta gäller för alla åren. I de flesta kommuner är det fler män än kvinnor som anmäler arbetsskador. Antalet långa sjukfall har minskat på senare år. Både sjukfall över 29 dagar och de över 180 dagar är mer vanligt förekommande bland kvinnor än bland män. Det är vanligare bland kvinnor än män att ha sjuk-

---

⁶⁸ Skr. 2016/17:10 *Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid*

SKL (2014) *(O)jämställdhet i hälsa och vård*

⁶⁹ SOU 2016:55 *Det handlar om jämlik hälsa*

⁷⁰ Folkhälsomyndigheten 2015. *Hälsan och hälsans bestämningsfaktorer för transpersoner.*

⁷¹ Psykisk ohälsa och PTSD uppdelad på kön finns genom en stor nationell undersökning genomförd av Röda Korsets Högskola. *Nyanlända och asylsökande i Sverige: En studie av psykisk ohälsa, trauma och levnadsvillkor.*

⁷² Skr. 2016/17:10

⁷³ <http://www.socialstyrelsen.se/nyheter/2016/konsskillnaderilakemedels-ochnarkotikadod>

och aktivitetsersättning. Högst andel kvinnor med ersättning återfinns i Söderhamn. Ljusdal, Nordanstig, Ockelbo och Söderhamn är i topp bland männen.

Andelen normalviktiga är större bland kvinnor än män, både i länet och i riket. Andelen överviktiga är större bland män och andelen med fetma är lika stor bland kvinnor och män. Fler män än kvinnor har riskabla alkoholvanor. Fler kvinnor än män röker dagligen. Detta gäller både för länet och riket.

Den självskattade hälsan bland män i länets kommuner 2014 var lägre än snittet i riket i alla kommuner utom Ovanåker. Bland kvinnor i länet var den självskattade hälsan samma år lägre än snittet i riket utom i Hudiksvall, Söderhamn och Gävle (Gävle låg på samma nivå som i riket).⁷⁴

Självordstalen bland män är högre än bland kvinnor både i länet och i riket. Självordstalen i Gävleborg är högre för både kvinnor och män än snittet i riket. Bland kvinnor i Gävleborg 2016 var självordstalet 13,4 och snittet i riket var 9,1. Bland män i länet var motsvarande tal 43,3 och i riket 20,4.⁷⁵

Tjejer, killar och unga vuxna

Den upplevda hälsan är lägre bland tjejer än bland killar särskilt i de yngre ålderstrupperna. I åk 2 i gymnasiet upplevde 63 % av tjejerna att deras hälsa under de senaste sex månaderna som bra eller mycket bra medan motsvarande andel bland killarna var 79 % under 2016.

Även besvär med stress är betydligt högre bland tjejer än bland killar. I åk 2 i gymnasiet upplevde 64,9 % av tjejerna och 30,4 % av killarna att de haft besvär med stress under de senaste sex månaderna.⁷⁶

Andelen flickor i åk 8 och åk 2 i gymnasiet samt i gruppen unga vuxna (19-25 år) som känt sig nedstämd de senaste sex månaderna flera gånger i veckan eller varje dag är betydligt högre än andelen män. I åk 8 var det 31 % av flickorna och 11,8 % av pojkarna i åk 2 på gymnasiet 39,6 % av flickorna och 16,5 % av pojkarna och i gruppen unga vuxna.⁷⁷

En högre andel män än kvinnor saknar emotionellt stöd, särskilt i åldersgruppen 16-29 år där 18 % av männen och 10 % av kvinnorna saknar emotionellt stöd.⁷⁸

Delmål 6. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra

Arbetet det sjätte jämställdhetspolitiska målet utgår från den nya nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.⁷⁹ Den nationella strategin fokuserar

---

⁷⁴ HLV (2014) Samhällsmedicin, Region Gävleborg. Psykisk ohälsa bland ensamkommande barn är utbredd. Särskilt bland ensamkommande som förvinner, är hemlösa eller lever gömda. Studier av dessa olika grupper finns och är av olika kvalitet. SKL har påbörjat Öppna Jämförelser för ensamkommande

⁷⁵ SM-tal = antal självmord per 100 000 invånare. <http://ki.se/nasp/sjalvmord-i-varje-lan-i-sverige>

⁷⁶ Lupp, *Regional uppföljning av ungdomspolitik*. Region Gävleborg i samarbete med länets kommuner

⁷⁷ Ibid.

⁷⁸ HLV och Samhällsmedicin, Region Gävleborg

⁷⁹ Skr 2016/17:10. Beskrivning av de sex jämställdhetspolitiska målen är till stora delar hämtade från Länsstyrelsen Skåne. *Ett jämställt Skåne 2017*

på det våldspreventiva arbetet med våldsutövare och maskulinitetsnormer. Strategin lyfter också att större uppmärksamhet bör fästas vid unga flickors och unga kvinnors utsatthet för våld, hedersrelaterade begränsningar, konrtoll, hot och våld, barnets rätt och barnets bästa, hbtq-personers rättigheter, förbättrad samverkan och styrning, kunskapsbaserat arbete samt fokus på särskilda sårbarheter så som funktionsvariationer, missbruk, hög ålder och bristande kunskap i svenska språket.

Den nationella strategins politiska målsättningar är:

- ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld
- förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta
- kvinnor och barn
- effektivare brottsbekämpning
- förbättrad kunskap och metodutveckling.

Begreppet mäns våld mot kvinnor syftar till att synliggöra våldet som en jämställdhetsfråga, där mäns överrepresentation bland våldsutövare ses som ett resultat av, och en bidragande faktor till, den ojämna fördelningen av makt mellan könen. Rätten till den egna kroppen är en avgörande förutsättning för att kunna ha makt och inflytande över sitt eget liv. Mäns våld mot kvinnor är identifierat som ett allvarligt brott mot kvinnors och barns mänskliga rättigheter, både internationellt och i Sverige.

Delmålet om mäns våld mot kvinnor omfattar hbtq-personers utsatthet för våld samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål. När det gäller våld från närstående, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck, sexualbrott samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål, syftar delmålet även till att motverka mäns och pojkar utsatthet för våld respektive kvinnor och flickors utövande av våld.

Såväl FN, EU och WHO lyfter fram mäns våld mot kvinnor som ett omfattande samhällsproblem. Det är en allvarlig typ av brottslighet som förekommer i alla samhällsgrupper och har stora konsekvenser för jämställdheten och för folkhälsan. Våldet tar sig många uttryck och kan vara fysiskt, psykiskt, sexuellt, materiellt eller ekonomiskt.

I en uppskattning från 2006 beräknar Socialstyrelsen att mäns våld mot kvinnor i nära relationer varje år kostar samhället över tre miljarder kronor, en siffra som stiger med det dubbla eller mer om mäns övriga våld mot kvinnor, såsom olaga hot, stalking och våldtäkt av okänd gärningsman inkluderas.⁸⁰ I en beräkning från European Institute for Gender Equality (EIGE) 2014 uppgår kostnaden för det könsrelaterade våldet i Sverige utifrån 2012 års kostnadsnivå till 45,5 miljarder svenska kronor. Av den totala kostnaden avser 39,7 miljarder kronor kvinnors utsatthet.⁸¹

Att utsättas för våld innebär en ökad risk för olika former av fysisk och psykisk ohälsa, både på kort och på lång sikt.⁸² Våldsutsatthet innebär också en begränsning av den utsattas liv, självständighet och möjligheter till försörjning. Mäns våld mot kvinnor innebär, vid sidan av det mänskliga lidandet och brott mot grundläggande mänskliga

---

⁸⁰ Socialstyrelsen (2006) *Kostnader för våld mot kvinnor- en samhällsekonomisk analys*.

⁸¹ NCK. www.nck.uu.se

⁸² NCK. 2014. *Våld och hälsa*

rättigheter, också stora samhällsekonomiska kostnader relaterade till ohälsa, rättsväsende och produktionsbortfall.⁸⁵

Många gånger utövas våld av någon som den våldsutsatta har eller har haft en relation till. Kvinnor, män och transpersoner utsätts för våld i nära relationer, men konsekvenserna av våldet ser olika ut. Exempelvis är det vanligare att kvinnor utsätts för grövre våld och har betydligt större behov av hjälp och stödinsatser än män.⁸³ Våldet mot kvinnor är dessutom oftare upprepat jämfört med våldet mot män.

Kvinnor löper betydligt större risk att drabbas av dödligt våld inom ramen för en relation.⁸⁴ Studier om transpersoners utsatthet för våld visar att det är en väldigt hög förekomst, både våld i offentligheten och våld i nära relationer. Det som utmärker sig är att våldet i nära relationer ofta har transfobiska motiv.⁸⁵ Hbtq-personer har sämre tillgång till samhällets skydd och stöd, vilket påverkar tilliten till samhället.⁸⁶

Trots att det i Sverige blev förbjudet att slå barn för över 35 år sedan är många barn fortsatt drabbade. Enligt Socialstyrelsen har så många som 15 % av barnen i Sverige utsatts för fysiskt våld i familjen⁸⁷ och en större svensk undersökning som ställt frågan direkt till unga uppger att 21 % av de tillfrågade gymnasieeleverna hade erfarenhet av olika former av sexuella övergrepp under uppväxten och så många som 3 % av pojkarna och 9,2 % angav att de utsatts för grova övergrepp.⁸⁸

Utvecklingen av nya digitala kanaler har inneburit förändringar i hur våld kan utövas. Hot och kränkningar via sociala medier har uppmärksammats allt mer under de senaste åren.⁸⁹ Ny teknik innebär större möjligheter att anonymt hota och trakassera människor, men även att kontrollera och förfölja. Detta får konsekvenser för våldsutsatthet både inom ramen för nära relationer och för våld som utövas av obekanta och på offentliga arenor. Till exempel har näthat mot kvinnor, flickor och transpersoner uppmärksammats allt mer på senare år.⁹⁰

Internet har också inneburit en ökning av tillgänglighet och informationsflöde gällande sexuella tjänster, även om antalet individer i prostitution inte verkar ha ökat.

Enligt flera undersökningar är andelen individer i Sverige som har köpt eller sålt sexuella tjänster relativt konstant över tid.

Läget i länet

Kvinnor löper störst risk att drabbas av misshandelsbrott inomhus av en bekant förövare. Detta gäller för alla kommuner i länet och på riksnivå. Andelen kvinnor och andelen män

---

⁸³ BRÅ 2014. *Brott i nära relationer – en nationell kartläggning*

⁸⁴ SOU 2014:49 *Våld i nära relationer – en folkhälsofråga*.

⁸⁵ Folkhälsomyndigheten. 2015. *Hälsan och hälsans bestämningsfaktorer för transpersoner*.

⁸⁶ Ungdomsstyrelsen 2010. *Hon, hen han*

⁸⁷ Socialstyrelsen, 2014

⁸⁸ Landberg, Svedin, Priebe, Wadsby, Jonsson & Fredlund 2015

⁸⁹ BRÅ 2015. *Polisanmälda hot och kränkningar mot enskilda personer via internet*.

⁹⁰ Skr. 2016/17:10

som anmält misshandelsbrott är något lägre än riksgenomsnittet – både när det gäller om förövaren är bekant eller obekant med offret.⁹¹

Det finns stora skillnader i trygghet mellan kvinnor och män. Kvinnor uppger i betydligt större utsträckning än män att de är rädda för att gå ut ensam av rädsla för att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad. Både kvinnor och män i Gävleborgs län uppger denna rädsla i något högre grad än i riket.⁹²

Bara en mindre del av alla misshandelsbrott mot barn anmäls – trots att vissa yrkesgrupper blivit skyldiga att anmäla misstänkta fall av barnmisshandel. Vi kan inte heller förlita oss på brottsofferundersökningar eftersom barn yngre än 15 år inte intervjuas. 2014 anmäldes i Gävleborgs län 112 fall av misshandel mot barn 0-6 år och 285 fall av misshandel mot barn 7-14 år.⁹³

Länsstyrelsen Gävleborg har tre stora, prioriterade utvecklingsområden som kommer att konkretiseras i insatser i en särskild handlingsplan för delmål sex. (Handlingsplanen kommer att färdigställas under våren 2018).

- Ledning, organisering, samordning samt uppföljning och utvärdering av arbetet med våld i nära relationer i Gävleborgs län.
- Våldsprevention
- Förbättrad upptäckt av våld och stöd till våldsutsatta

De prioriterade områdena – som presenteras i avsnitt 4 under rubriken *Analys och prioriteringar för delmål sex – mäns våld mot kvinnor ska upphöra* – bygger på den regionala kartläggningen om arbetet med våld i nära relationer som färdigställdes 2015/2016⁹⁴, resultaten av Öppna jämförelser 2017⁹⁵ och Länsstyrelsens kontinuerliga dialog med regionala nätverk som Länsstyrelsen sammankallar utifrån uppdraget under delmål sex: Våld i nära relationer, Resursteamet för frågor om hedersrelaterat våld och förtryck och Spetskompetensgruppen mot prostitution och människohandel.⁹⁶

Några relevanta styrdokument och samverkansorgan i länet

Styrdokument

Den regionala utvecklingsstrategin RUS:

Ett jämställt Gävleborg – Länsstyrelsen Gävleborgs strategi för jämställdhetsintegrering 2018-2020 kompletterar den regionala utvecklingsstrategin, som Region Gävleborg ansvarar för. Syftet med den regionala utvecklingsstrategin är att

---

⁹¹ Jämställt? På tal om kvinnor och män i Gävleborg.2017. Länsstyrelsen Gävleborg.

⁹² Ibid.

⁹³ BRÅ 2014

⁹⁴ Gustafsson, K. (2015). *Arbetet med våld i nära relationer i Gävleborgs län – En bild av läget 2015*. Region Gävleborg, Forskning och utveckling (FoU).

⁹⁵ Socialstyrelsen (2017). *Öppna jämförelser – Våld i nära relationer*.

⁹⁶ Se avsnitt 3. *Några relevanta styrdokument och samverkansorgan*

skapa hållbar regional tillväxt och utveckling.⁹⁷ Jämställdhetsstrategin som Länsstyrelsen Gävleborg har tagit fram utgår från de jämställdhetspolitiska målen. Samtidigt är jämställdhet en förutsättning för såväl tillväxt som annan samhällsutveckling.⁹⁸ Detta gör att denna strategi är en tillgång även för det regionala utvecklingsarbetet.

Strategi för ANDT-arbetet i Gävleborgs län 2017–2021:

Länsstyrelsen har regeringens uppdrag att samordna ANDT (alkohol-, narkotika och dopning) arbetet och skapa förutsättningar för att den nationella ANDT-politiken förverkligas i länet. Genom att arbeta förebyggande med ANDT kan vi uppnå bättre folkhälsa samtidigt som tryggheten kan öka och brottsligheten minska.

Gävleborgs regionala ANDT-strategi *Strategi för ANDT-arbetet i Gävleborgs län 2017–2021* arbetats fram av en styrgrupp med representanter från Polismyndigheten, Högskolan i Gävle, Region Gävleborg, Skatteverket, Tullverket, Länsstyrelsen och företrädare för kommunernas ANDT-samordnare och tillsynshandläggare.

En gemensam utgångspunkt för den fortsatta utformningen av hela ANDT-politiken är rätten för var och en att ha bästa möjliga fysiska och psykiska hälsa. I den nationella strategin lyfts tre perspektiv fram, som ska genomsyra ANDT-arbetet på alla nivåer; arbetet ska bidra till att öka jämlikheten i hälsa, jämställdhetsperspektivet ska beaktas och barn och unga ska skyddas.

Folkhälsoprogram – Jämställd och jämlik hälsa för ett hållbart Gävleborg 2015-2020

Folkhälsoprogram – Jämställd och jämlik hälsa för ett hållbart Gävleborg 2015-2020 är antaget av Regionfullmäktige, Region Gävleborg september 2015.

Folkhälsoprogrammets mål är en god hälsa för alla, oberoende av social position, kön, funktionsförmåga, etnicitet, sexuell läggning, könsidentitet och ålder. Kopplat till målet har folkhälsoprogrammet tre målområden: Delaktighet och inflytande, Ekonomiska och sociala förutsättningar samt Barn och ungas uppväxtvillkor. Med folkhälsoprogrammet som grund har åtta uppmaningar för arbetet för jämställd och jämlik hälsa tagits fram inom ramen för NSFG. Region Gävleborgs avdelning Folkhälsa och hållbarhet har tillsammans med Länsstyrelsen Gävleborgs avdelning Folkhälsa och kulturmiljö konkretiserat ett antal behov och åtgärder under de åtta uppmaningarna på regional nivå. Arbete med att konkretisera och exemplifiera vad uppmaningarna kan betyda för olika aktörer kommer att genomföras under 2018. Nätverket för strategiskt folkhälsoarbete i Gävleborg (NSFG) ska verka för att folkhälsoprogrammet får genomslag i regionen och kommer att följa upp programmets tre målområden. Regionfullmäktige har huvudansvaret för att folkhälsoprogrammet verkställs och följs upp kontinuerligt. Regionfullmäktige ansvarar för att avsätta de resurser som krävs för utvärdering av folkhälsoprogrammet.

Avsiktsförklaring Region Gävleborg och Länsstyrelsen Gävleborg, se textruta på nästa sida.

---

⁹⁷ NYA MÖJLIGHETER - Regional utvecklingsstrategi för Gävleborg 2013-2020, Region Gävleborg.

⁹⁸ Tillväxtverket (2014) *Så här gör du! Guide för att jämställdhetsintegrera företagsfrämjande.*

Avsiktsförklaring om samverkan mellan Länsstyrelsen Gävleborg och Region Gävleborg - Jämställdhet

Det är både Länsstyrelsen Gävleborgs och Region Gävleborgs ansvar att främja länets hållbara utveckling. Syftet med avsiktsförklaringen är att underlätta och förtydliga samverkan mellan organisationerna. Dokumentet ska också lyfta angelägna samverkansområden, tydliggöra roll- och ansvarsfördelning. Jämställdhet är ett av de områden som behandlas i avsiktsförklaringen.

Länsstyrelsen Gävleborg: Vid länsstyrelsen finns en särskild sakkunnig för frågor om jämställdhet. Länsstyrelsen ska integrera ett jämställdhetsperspektiv i samtliga sakområden och i sitt arbete med att främja länets utveckling. Länsstyrelsen ska även verka för att de jämställdhetspolitiska målen får genomslag i länet.

Länsstyrelsen ska fungera som en regional samordnare inom det sjätte jämställdhetsmålet, att mäns våld mot kvinnor ska upphöra, motverka hedersrelaterat våld och förtryck, att barn bevittnar våld samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Länsstyrelsen ska även ge metodstöd inom dessa områden till länets socialtjänster och ideella organisationer.

Region Gävleborg: Jämställdhetsperspektivet ska på ett tydligt sätt in integreras i det regionala tillväxtarbetet. Statistik ska redovisas med kön som övergripande indelningsgrund, om det inte finns särskilda skäl mot detta. Målet för jämställd regional tillväxt är att kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att nå inflytande i det regionala tillväxtarbetet och få tillgång till tillväxtresurser.

Samverkan: Region Gävleborg och Länsstyrelsen samverkar för att nå genomslag för de nationella jämställdhetsmålen, dels genom länets jämställdhetsstrategi och dels genom uppdraget kring en hållbar regional tillväxt och utveckling. Samverkan ska säkerställa att jämställdhetsperspektivet beaktas i alla regionala forum där parterna verkar. Samverkan sker även i det förebyggande arbetet gällande mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck, att barn bevittnar våld samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Forum för samverkan: Nätverk för de jämställdhetspolitiska målen drivs inom ramen för länsstyrelsens uppdrag, dvs att ha en samordnande och stödjande roll i länet. Samhällsrådet. Regionala nätverk inom det sjätte jämställdhetspolitiska målet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Samverkansorgan

Samhällsrådet

Samhällsrådet är ett samverkans- och samordningsforum för sociala, brottförebyggande och krisberedskapsfrågor i Gävleborg län. Samhällsrådets huvudsakliga ansvarsområden är brottsförebyggande arbete, regional krishantering, flyktingfrågor samt folkhälsa och ANDT-frågor. Samhällsrådet består av de högsta cheferna från Länsstyrelsen Gävleborg, Polisområde Gävleborg, Region Gävleborg samt representanter från länets kommuner. Även Migrationsverket deltar i Samhällsrådets möten.

Integration Gävleborg

I Gävleborg finns ett länsövergripande samarbete för att utveckla integrations- och mångfaldsarbetet i länet. I Integration Gävleborg samarbetar Länsstyrelsen Gävleborg, Region Gävleborg, Arbetsförmedlingen, Migrationsverket, Polismyndigheten, Högskolan i Gävle samt länets alla kommuner. Syftet med det regionala samarbetet är att samordna, stärka samt utveckla integrations- och mångfaldsarbetet i länet. Arbetet samordnas gemensamt av Länsstyrelsen Gävleborg och Region Gävleborg. Integration Gävleborg mål är att erbjuda stöd, samordning, information, kompetensutveckling, nätverk, initiera projekt med mera för berörda aktörer inom länet.

NSFG – Nätverk för strategiskt folkhälsoarbete i Gävleborg

Nätverk för strategiskt folkhälsoarbete i Gävleborg (NSFG) för länsgemensamma frågor som rör befolkningens hälsa. Nätverket är ett rådgivande organ och består av valda politiker från länets tio kommuner och Region Gävleborg. Nätverkets sekretariat består av tjänstepersoner från Region Gävleborg, Länsstyrelsen och representant för kommunernas folkhälsostrateger.

Några nätverk inom folkhälsoområdet som Länsstyrelsen samordnar/stödjer:

Nätverk för jämställdhet och lika villkor

Under 2017 startades ett nätverk för jämställdhet och lika villkor som samordnas av Länsstyrelsen. Nätverket är idag öppet för kommuner och regionala myndigheter. Nätverkets funktion och arbetssätt håller på att formeras.

Nätverket våld i nära relationer

Nätverket består av 9 av 10 kommuners kvinnofridssamordnare eller handläggare med ansvar för arbetet mot våld i nära relationer. Även Barnahus och kvinnojour ingår i nätverket. Syftet med nätverket är att utbyta erfarenheter, stödja varandra med idéer och tips, utveckla samarbeten och även erbjudas kompetensutveckling.

Resursteamet för frågor om hedersrelaterat våld och förtryck

Idag består Resursteamet i Gävleborg av ca 35 deltagare som representerar, socialtjänst polis, åklagare, skola, hälso- och sjukvård, barnahus, migrationsverk och kvinnojour. I teamet har en operativ grupp bildats bestående av socialtjänst, polis och skola m.fl med uppgift att bland annat snabbt kunna stödja personal i handläggning av ärenden.

Spetskompetensgruppen mot prostitution och människohandel

Deltagarna i nätverket representerar polis, åklagare, kvinnojour, socialtjänst och Migrationsverket. Gruppen har i samverkan med Länsstyrelsen tagit fram en regional samverkansplansplan i syfte att tydliggöra myndigheternas ansvar och roller i arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Länsstyrelsen sammankallar ovanstående tre nätverk inom området mäns våld mot kvinnor fyra gånger per år.

Nätverk för brottsförebyggande arbete

Länsstyrelsens regionala brottsförebyggande samordnare har regelbundet träffar eller har möten per SKYPE med kommunernas lokala brottsförebyggande samordnare. Heldagsmöten hålls två gånger per år och då deltar även kommunpoliserna. En struktur håller också på att byggas upp kring våldsbejakande extremism som bland annat innebär att folkhälsostrategier och beredskapssamordnare samverkar.

Nätverk för ANDT-samordnare

Länsstyrelsen har en sammankallade funktion för länets ANDT-nätverket. Nätverket träffas minst fyra gånger per år för att utbyta erfarenheter, genomförandet av den nationella ANDT-strategin, utveckla ett långsiktigt kunskapsbaserat regionalt och lokalt arbete, utveckling av tvärssektoriella insatser i kommun och landsting och utbildning och kompetensutveckling i länet. Till nätverket är flera arbets- och/eller styrgrupper kopplade.

Länsnätverk för tillsynshandläggare

Samlar länets alkohol- tobak- och e-cigarettstillsynshandläggare i syfte att utveckla en effektiv och likvärdig tillsyn

Nätverket för SFI- rektorer och AF- sektionschefer

Länsstyrelsen driver ett regionalt nätverk med länets kommuner och Arbetsförmedling för SFI yrkesutbildningar där jämställdhet är ett integrerat perspektiv i framtagande och erbjudande av olika utbildningar.

Personligt ombud

I Länsstyrelsens uppdrag för verksamheten personligt ombud⁹⁹ ingår att stödja och utveckla verksamheten. Som en del i det arbetet deltar Länsstyrelsen på länsträffarna med personligt ombud för att främja kunskap- och erfarenhetsutbyte. Vi bjuder även in nätverket och verksamhetens chefer årligen och arrangerar kompetenshöjande insatser.

---

⁹⁹ Människor med psykiskt funktionsnedsättning har möjlighet att få ett personligt ombud. Ombudet hjälper till att samordna insatser som behövs för att ge personer med psykisk funktionsnedsättning ökad livskvalitet och ett självständigare liv

4. Ett jämställt län

En förutsättning för ett effektivt jämställdhetsarbete är kunskap om de jämställdhetspolitiska målen och de utmaningar som finns på jämställdhetsområdet. Lägesbeskrivningen i tidigare avsnitt synliggör några av de utmaningar som finns i länet. Ytterligare en förutsättning för att vi ska kunna förverkliga de jämställdhetspolitiska målen i länet är att **offentliga, privata och idéburna organisationer arbetar systematiskt och kunskapsbaserat för jämställdhet** – vilket är Länsstyrelsens regionala mål för strategin.

Syftet med strategin är **att identifiera hur Länsstyrelsen Gävleborg ska arbeta för att på ett effektivt sätt stärka det interna arbetet med jämställdhetsintegrering – samt det regionala och lokala arbetet för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen.**

I det här avsnittet beskrivs några regionala utvecklingsbehov av jämställdhetsarbetet som Länsstyrelsen har identifierat i framtagandet av strategin. Här beskrivs också hur Länsstyrelsen Gävleborg ska arbeta för att på ett mer effektivt sätt stärka det regionala och lokala arbetet för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen.

Behov av ett systematiskt och kunskapsbaserat jämställdhetsarbete

Länsstyrelsen har i sitt arbete med strategin identifierat några utvecklingsbehov i jämställdhetsarbetet i länet som listas nedan.¹⁰⁰

Systematiskt arbete och samverkan

- Jämställdhetsarbetet i länet behöver bli mer målstyrt och mer systematiskt och samverkan behöver utvecklas. Jämställdhetsutmaningar – som exempelvis en jämställd folkhälsa – spänner över stora livsområden och sektorer och kräver därför sektorsövergripande insatser förutom insatser inom varje verksamhetsområde.¹⁰¹
- Jämställdhetsarbetet behöver i högre grad vara förankrat och drivas av ledningen i organisationer till exempel i kommunerna när det gäller våld i nära relationer.¹⁰²
- Jämställdhetsarbetet behöver i högre grad samordnas med andra områden inom social hållbarhet – både internt och externt – till exempel när det gäller preventionsarbete som spänner över flera uppdrag inom Länsstyrelsen. Kommunikationen inom Länsstyrelsen behöver förbättras och arbetet samordnas så att ”den ena handen vet vad den andra gör” och för att förbättra samverkan för

¹⁰⁰ Det finns organisationer och verksamheter som har ett mycket gott jämställdhetsarbete i länet. De behov som listas här gäller alltså inte generellt för alla organisationer i länet. Behoven som identifierats här ska ses som en del i en process som kommer att fortsätta efter strategins färdigställande. Nästa steg i processen är att strategin skickas på en synpunktsrunda till centrala aktörer i länet. Behoven kommer att specificeras efter hand.

¹⁰¹ NSFG, *Nätverk för strategiskt folkhälsoarbete i Gävleborg* är ett exempel på ett regionalt nätverk där ett sådant utvecklingsarbete pågår.

¹⁰² Länsstyrelsen Gävleborg. *Arbetet med våld i nära relationer i Gävleborgs län – En bild av läget 2015.*

att nå bättre resultat. Det finns en "nätverkströtthet" då en person i kommunerna ofta kan ha flera uppdrag inom det sociala hållbarhetsområdet och därför ingår i flera nätverk.

- Länsstyrelsens stöd till kommuner och andra organisationer behöver anpassas efter olika förutsättningar och behov.

Kunskapsutveckling

- Kunskap om aktuell forskning, de jämställdhetspolitiska målen, ojämsställda villkor och goda exempel behöver spridas.
- Kunskap om normkritisk pedagogik och metoder för jämställdhetsintegrering, våldsprevention och arbetet mot våld i nära relationer behöver spridas och utvecklas.
- Samarbete med forskningen behöver utvecklas för att mer systematiskt arbeta med och följa upp jämställdhetsarbetet och annat arbete inom social hållbarhet.
- Statliga myndigheters jämställdhetsarbete når inte alltid ut regionalt och lokalt.
- Länsstyrelsens kommunikation om jämställdhet och social hållbarhet behöver utvecklas.
- Uppföljning av jämställdhetsarbetet i länet behöver utvecklas. En systematisk verksamhetsuppföljning behöver exempelvis utvecklas för arbetet inom våld i nära relationer inom socialtjänst, ideella verksamheter och andra berörda aktörer till exempel inom hälso- och sjukvården.

Hur ska Länsstyrelsens arbeta för att förverkliga målen?

❖ Vi skapar förutsättningar för systematiskt arbete och samverkan

- Länsstyrelsen verkar för att en mer samordnad regional struktur utvecklas för arbetet med jämställdhetsfrågor och social hållbarhet.
- Länsstyrelsen initierar, uppmuntrar och deltar i eller stödjer strategiska partnerskap/samverkan/överenskommelser/handlingsplaner för specifika frågor och mål inom jämställdhetsområdet – särskilt inom prioriterade områden. Exempelvis kommer Länsstyrelsen att kartlägga förekomst av hedersrelaterat våld i länet som blir ett underlag för framtida åtgärder och strategisk samverkan. Ett annat exempel är att Länsstyrelsens sakkunnig i jämställdhet deltar i framtagandet av Integration Gävleborgs handlingsplan som ska gälla för 2018-2020.
- Länsstyrelsen verkar för att regionala och lokala aktörer samverkar för att nå uppsatta mål för jämställdhetsarbetet.

- Ett kontinuerligt utvecklingsarbete sker för att de nätverk (som inkluderar kommuner och myndigheter) som Länsstyrelsen samordnar inom jämställdhetsområdet och inom det sociala hållbarhetsområdet ska vara så funktionella som möjligt. Arbetet sker i dialog med berörda organisationer.
- Länsstyrelsen arbetar för att jämställdhetsperspektiv och ett MR-perspektiv finns med i de regionala och lokala sammanhang som Länsstyrelsen verkar i.
- Länsstyrelsen är lyhörd för kommunernas och andra organisationers olika behov och förutsättningar.

Utveckling av samverkan i regionala fora

- Länsstyrelsen verkar för att en mer samordnad regional struktur byggs upp för arbete inom jämställdhet och det sociala hållbarhetsområdet.
- Avsiktsförklaringen reglerar samverkan mellan Region Gävleborg och Länsstyrelsen. Länsstyrelsen verkar för en fortsatt utveckling av samverkan med Regionen.
- Jämställdhetsarbetet utvecklas genom redan befintliga regionala strukturer såsom NSFG, Integration Gävleborg och Mötesplats social hållbarhet.
- De regionala nätverk som Länsstyrelsen samordnar inom det sociala hållbarhetsområdet.

❖ Vi stödjer kunskapsutveckling och jämställdhetsintegrering

Länsstyrelsen stödjer kommuners och myndigheters arbete med kunskapsutveckling, metodstöd och jämställdhetsintegrering främst *genom Ett jämställt Gävleborg, Nätverket för jämställdhet och lika villkor, Nätverket för våld i nära relation, Resursteamet för hedersrelaterat våld, Spetskompetensteamet för prostitution och människohandel, Preventionspaketet samt Integration Gävleborg.*

- Vi sammanställer statistik och gör kartläggningar.
- Vi deltar i länsstyrelsernas nationella nätverk inom området.
- Vi omvärldsbevakar – särskilt aktuell forskning, annan kunskapsutveckling och andra myndigheters jämställdhetsuppdrag.
- Vi sprider goda exempel på hur kommuner och andra organisationer arbetat framgångsrikt med jämställdhetsintegrering och metoder inom området mäns våld mot kvinnor.
- Vi utvecklar våra kommunikationskanaler såsom webben för att kunna utgöra ett bättre stöd för jämställdhetsintegrering i länet.

❖ Vi initierar, analyserar och följer upp

Ett effektivt jämställdhetsarbete behöver bygga på uppföljning och analys. Länsstyrelsen kommer arbeta med bland annat följande verktyg inom området:

- Indikatorer för uppföljning av arbetet utvecklas.
- Strategins externa del (förutom delmål 6) konkretiseras årligen i VP och uppföljning av VP.
- Kartläggningar och inventeringar av specifika områden kan ligga till grund för konkreta samarbeten och åtgärder som följs upp.
- En regional handlingsplan för delmål 6 utvecklas och följs upp.

❖ Vi prioriterar

Behovet av förändringsarbete för att de jämställdhetspolitiska målen ska kunna förverkligas spänner över alla samhällsområden och kräver arbete på många olika nivåer i samhället – från individnivå till statlig och internationell nivå. Länsstyrelsen Gävleborg kommer därför att göra vissa prioriteringar under strategiperioden för att kunna vara mer effektiva. Prioriteringarna ska ses som del i en process som kommer att utvecklas och kan komma att förändras under strategiperioden.

Prioriteringarna är gjorda utifrån analys på olika nivåer:

- Analys och uppföljning av tidigare strategi samt möten med organisationer och nätverk i länet.
- Områden inom social hållbarhet där Länsstyrelsen har andra uppdrag – och därmed har rådighet över.
- Utifrån ett intersektionellt- och rättighetsperspektiv där särskilt utsatta grupper av kvinnor och män, flickor och pojkar samt ickebinära lyfts fram.
- Utifrån könsuppdelad statistik och lägesbild i länet som presenterats i avsnitt 3.
- Kartläggning av arbetet med väl i nära relationer i länet.

Övergripande prioriteringar i nuläget

- Utveckla intern struktur för arbetet med jämställdhet och social hållbarhet.
- Länsstyrelsens uppdrag att arbeta för att förverkliga det nationella målet för mänskliga rättigheter i länet integreras i möjligaste mån med Länsstyrelsens uppdrag på jämställdhetsområdet.
- Långsiktighet i kompetensförsörjning och kunskapsutveckling internt och externt.

- Verka för ökad förankring av jämställdhetsarbetet i ledande strukturer, till exempel av arbetet att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor – där chefer och politiker i dagsläget inte alltid efterfrågar resultat av arbetet.
- Flickor och pojkar, unga kvinnor och män samt ickebinära barn och unga. Här ingår Länsstyrelsens föräldraskapsstödsuppdrag.
- Folkhälsa med fokus på särskilt utsatta grupper och psykisk ohälsa. Här ingår Länsstyrelsens uppdrag inom områden som personligt ombud, ANDT och integration.
- Integration och jämställdhet, inklusive rasism och hedersrelaterat våld och förtryck. Jämställdhetsintegrering prioriteras inom Länsstyrelsens uppdrag kring tidiga insatser för asylsökande, mottagandet av nyanlända och ensamkommande barn samt samhällsorientering på modersmål. Dessutom kommer en särskild satsning på insatser för kvinnor att göras inom integrationsprojektet Från vision till verkstad.

Ett jämställt Gävleborg (lanseras under hösten 2018)

Vill din organisation arbeta för att de jämställdhetspolitiska målen får genomslag i länet? Under 2018 kommer Länsstyrelsen starta Ett jämställt Gävleborg och lansera en webbplats där mer information kommer att finnas. Genom att teckna en avsiktsförklaring kan er organisation bli en del av *Ett jämställt Gävleborg*. Att ansluta sig till Ett jämställt Gävleborg innebär bland annat att ni får tillgång till nätverk, kompetenshöjande insatser och stöd i jämställdhetsarbetet. Ni får också en helhetsbild av vad som pågår i länet och en möjlighet att se hur just er organisation bidrar till ett jämställt Gävleborg. Dessutom får ni ett välkomstpaket med diplom och ett digitalt märke till er webbplats. Men framförallt, utöver all inspiration och goda exempel, blir er organisation föregångare i länet och viktiga ambassadörer. Tillsammans bidrar vi till ett mer jämställt Gävleborg! Anmäl din organisations intresse till: frida.nilsson@lansstyrelsen.se

Preventionspaketet

Preventionspaketet (utvecklat av Länsstyrelsen i Stockholms län) används som modell för att utveckla ett mer samlat stöd till kommunerna. Modellen anpassas efter Länsstyrelsens och kommunernas behov och förutsättningar. Representanter från funktionerna Folkhälsa, Integration samt Krisberedskap vid Länsstyrelsen ingår för närvarande i samarbetet.

- ❖ Prioriteringar och utvecklingsområden inom delmål 6– mäns våld mot kvinnor ska upphöra

Länsstyrelsen Gävleborg har tre stora, prioriterade utvecklingsområden som kommer att konkretiseras i insatser i en särskild handlingsplan för delmål sex. (Handlingsplanen kommer att färdigställas under våren 2018). Analysen bygger på den regionala kartläggningen om arbetet med våld i nära relationer som färdigställdes 2015/2016,¹⁰³ resultaten av Öppna jämförelser 2017¹⁰⁴ och Länsstyrelsens kontinuerliga dialog med regionala nätverk som Länsstyrelsen sammankallar utifrån uppdraget under delmål sex: *Våld i nära relationer, Resursteamet för frågor om hedersrelaterat våld och förtryck och Spetskompetensgruppen mot prostitution och människohandel.*¹⁰⁵

1. Ledning, organisering, samordning samt uppföljning och utvärdering av arbetet med våld i nära relationer i Gävleborgs län.

Det praktiska arbetet med våld i nära relationer har idag en relativt svag och otydlig koppling till ledningsstrukturer. Dessa visas bland annat av att resultat av arbetet med våld i nära relationer sällan efterfågas av ledning och politik. Det finns alltså ett betydande glapp mellan samhällets retorik och verksamheternas praktik, såväl i Gävleborg som i landets övriga län och regioner. Den regionala kartläggningen av arbetet med våld i nära relationer visar att de som arbetar med problematik relaterad till våld i nära relationer måste kämpa för att verksamheten ska tillmätas legitimitet och status inom flera verksamheter.

Det saknas sammanställningar av statistik över "våldsärenden" på gruppnivå utifrån relevanta variabler som exempelvis kön, ålder, problematik och insatstyp. Detta gör att det både inom hälso- och sjukvården samt inom de flesta kommuner saknas övergripande bilder av målgruppens storlek, struktur och variation över tid. För att resultat av arbetet med våld i nära relationer enklare ska kunna efterfrågas behöver systematisk verksamhetsuppföljning utvecklas inom socialtjänst, ideella verksamheter och andra berörda aktörer till exempel inom hälso- och sjukvården.¹⁰⁶ Genom systematisk uppföljning kan man exempelvis ta reda på om de insatser man erbjuder ger avsedd effekt för den enskilda våldsdrabbade personen. Systematisk uppföljning handlar också om att sammanställa information från de enskilda klienterna i syfte att utveckla och förbättra och utveckla verksamheten. Länsstyrelsen ska stödja den systematiska uppföljning gällande våldsutsatta men även prioritera sina resurser för att utveckla samarbetet med Högskolan i Gävle för att på ett mer systematiskt sätt kunna följa upp och utvärdera egenutvecklade insatser. Ett långsiktigt mål är också att kunna utveckla och stödja regionala pilotprojekt samt utvärdera dessa. En tydlig bild är att verksamheten med att upptäcka och arbeta med problematik relaterad till våld i nära relationer oftast bedrivs som ett parallellt spår till den ordinarie verksamhet. I hälften av Gävleborgs kommuner finns (eller avses att finnas) särskilda tjänster för samordning. I de övriga

¹⁰³ Gustafsson, K. (2015). *Arbetet med våld i nära relationer i Gävleborgs län – En bild av läget 2015*. Region Gävleborg, Forskning och utveckling (FoU).

¹⁰⁴ Socialstyrelsen (2017). *Öppna jämförelser – Våld i nära relationer*.

¹⁰⁵ Se avsnitt 3. *Några relevanta styrdokument och samverkansorgan*

¹⁰⁶ Läs mer om systematisk verksamhetsuppföljning: Socialstyrelsen (2016). *Systematisk uppföljning Beskrivning och exempel*.

kommunerna ligger ansvaret på personer som har andra tjänster i grunden. Utredningar visar dock att renodlade samordningstjänster är en framgångsfaktor. Inom socialtjänsten verkar arbetet med barn som utsatts för våld eller andra övergrepp ha en starkare legitimitet än verksamheter för vuxna utan barn. Ett mönster som kan ses är att små kommuner generellt sett har svårare att tillsätta resurser för arbetet. Länets geografiska yta är något som Länsstyrelsen ska beakta i utvecklingsarbetet. Stöd och hjälp till våldsutsatta ska vara detsamma oavsett om personen bor på en större ort eller på landsbygden.

Förbättrad kvalitet och barnrättsperspektiv inom skyddade boenden behöver stärkas vilket förutsätter god samverkan mellan kommuner och skyddade boenden. Här ska Länsstyrelsen ge stöd till kommunerna gällande uppföljning av skyddade boenden och omvänt stödja skyddade boenden i länet att ställa krav på kommunerna gällande uppföljning av insatser till medföljande barn i skyddat boende. Länet behöver utarbeta en rutin för att säkra skolgång för barn i skyddat boende.

2. Våldsprevention

Gemensamt för aktörerna som kartlagts i Gävleborg är att de har sin huvudsakliga inriktning på indikativt arbete med våld.¹⁰⁷ Man brukar prata om tre preventionsnivåer i förebyggande arbete:

- Universell prevention: främjande insatser innan våld har uppstått, riktade mot den breda allmänheten eller grupper.
- Selektivt våldsförebyggande arbete: insatser riktade till avgränsade grupper som bedöms löpa en förhöjd risk att utsättas för eller utöva våld.
- Indikativt våldsförebyggande arbete: akuta, stödjande och behandlande insatser efter att våld har inträffat.

Att arbeta förebyggande kan också vara situationsbundet, genom så kallad situationell prevention. Det kan bland annat handla om genomföra åtgärder som skyddar brottsutsatta eller förändrar platser så att dessa blir mindre attraktivt att begå brott på, exempelvis utformandet av skolmiljön.

Under detta område ska Länsstyrelsen initiera, stötta och utveckla fler insatser på universell och selektiv nivå. Det kan exempelvis handla om breda utbildningsinsatser som kommer många unga till del och särskilda insatser som bland annat ett trygghetskapande arbete i skolan. Länsstyrelsen prioriterar de våldspreventiva insatser som är mät- och uppföljningsbara.

Länsstyrelsen ska också stödja utvecklandet och samordningen av insatser till våldsutövare.

Länsstyrelsen ska motverka prostitution och människohandel för sexuella ändamål då dessa fenomen innebär grova kränkningar av människors rättigheter.

I länet finns en etablerad samverkansplan för myndigheters stöd till utsatta för prostitution och människohandel. Länet har haft en regionkoordinator under 2017 och hon finns även kvar under 2018. Regionkoordinatorns uppdrag är bland annat att samordna insatser gällande ärenden som rör sexköp, prostitution och människohandel.

---

¹⁰⁷ Gustafsson, K. (2015). *Arbetet med våld i nära relationer i Gävleborgs län – En bild av läget 2015*. Region Gävleborg, Forskning och utveckling (FoU).

Länstyrelsen ska arbeta för att denna funktion permanentas då det skulle ge arbetet bättre kontinuitet och långsiktighet samt stärka samverkan mellan berörda myndigheter och organisationer.

Länstyrelsen ska också arbeta för att motverka sexköp. Det är nästan bara män som köper sex varför preventiva insatser med fokus på normer kring maskulinitet men också situationsbunden prevention ska prioriteras.

3. Förbättrad upptäckt av våld och stöd till våldsutsatta

Tidig upptäckt av våld ger större möjligheter att förhindra fortsatt våld och ge bättre stöd till våldsutsatta. Det är av största vikt att också upptäcka de personer som är särskild sårbara och utsatta för våld som exempelvis barn, unga, äldre, personer med funktionsnedsättning och personer utsatta för våld i en hederskontext.

Länstyrelsen har ingått ett samverkansavtal med Rädda Barnen i syfte att stärka länets förmåga att identifiera och hjälpa våldsutsatta barn i Gävleborgs län. Den regionala satsningen kring våldsutsatta barn huvudsakliga mål är att:

- Fler våldsutsatta barn har upptäckts och identifierats
- Fler utsatta barn har fått tillgång till kvalitativa stödinsatser
- Fler barn som utvecklat traumasymtom efter att utsatts för våld har erbjudits och genomfört behandling

Ett förarbete till denna regionala satsning pågår mellan september 2017 till april 2018 och beskrivs närmare i samverkansavtalets bilaga.¹⁰⁸

Länstyrelsen ska vidare stödja utvecklandet av utredningsarbete gällande våldsutsatta barn och unga och vuxna inkl. hedersrelaterat våld. Likaså ska länstyrelsen stödja regional samordning i syfte att stöd och skydd till våldsutsatta blir likvärdiga i i hela länet gällande. Länstyrelsen ska också stödja utvecklingen av särskilda, öppna insatser till våldsutsatta personer.

5. En jämställd Länsstyrelse

Ett effektivt jämställdhets- och jämlikhetsarbete förutsätter ett uthålligt aktivt engagemang från ledningen i en organisation. Jämställdhet och arbetet för mänskliga rättigheter behöver också prioriteras och integreras i hela organisationen. Ett effektivt internt jämställdhets- och rättighetsarbete är en förutsättning för att det externa uppdraget ska bli framgångsrikt. Länsstyrelsen behöver utveckla en intern organisation för hur arbetet med jämställdhet och social hållbarhet ska bedrivas. Flertalet av nedanstående mål är utvecklade i Handlingsplan för jämställdhet och lika villkor 2017-2020.

Arbetet med att ta fram handlingsplanen

Länstyrelsen Gävleborg ska hbtq-certifieras. Ledningsgruppen och funktionerna för folkhälsa och kommunikation certifierades 2017 och andra enheter och funktioner har

---

¹⁰⁸ Samverkansavtal mellan Länsstyrelsen Gävleborg och Rädda Barnen i Gävleborgs diskritktgt. Drn: 4632-2017

certifierats sedan dess. I samband med att ledningsgruppen certifierades togs en handlingsplan för jämställdhet och lika villkor fram. Handlingsplanen innehåller mål, och aktiviteter för att målen ska uppnås. En analys av Länsstyrelsens jämställdhets- och jämlikhetsarbete gjordes vilket handlingsplanen grundas på. De enheter och funktioner som certifieras efter ledningsgruppen tar fram egna aktivitetsplaner som knyter an till den övergripande handlingsplanen för jämställdhet och lika villkor.

En arbetsgrupp/styrgrupp för arbetet med jämställdhet och lika villkor bildades i samband med att handlingsplanen togs fram. Arbetsgruppen följer upp arbetet med handlingsplanen.

Mål för det interna arbetet

Organisation

- En intern organisation byggs upp för att arbeta mer systematiskt inom det sociala hållbarhetsområdet.

Prioriterat område

- Länsstyrelsens ledning prioriterar och uppmärksammar jämställdhet och mänskliga rättigheter i de sammanhang de befinner sig – internt såväl som externt.

Styr och policydokument

- Alla styr- och policydokument ska analyseras utifrån ett jämställdhets- och rättighetsperspektiv.

Kvalitetssäkring och kontinuitet

- All personal ska ha baskunskap om jämställdhet, jämställdhetsintegrering, mänskliga rättigheter och ett rättighetsbaserat arbetssätt.
- Mål för jämställdhet och mänskliga rättigheter ska inkluderas i enheternas verksamhetsplanering och uppföljning. Resultat ska redovisas i årsredovisningen.
- Enheterna ska få det stöd de behöver för att jämställdhetsintegrera verksamheten och arbeta rättighetsbaserat.

Psykosocial miljö och bemötande

- Länsstyrelsens interna arbetsmiljö är inkluderande och fri från diskriminering.
- Personalens bemötande av externa aktörer och länsinvånare är inkluderande och fri från diskriminering.

Fysisk miljö

- Den fysiska miljön vid länsstyrelsen är tillgänglig.

Extern och intern kommunikation

- Mål med Länsstyrelsens hbtq-certifieringen är kända internt och externt.
- Länsstyrelsens material på/i kommunikationskanaler är reviderat utifrån ett jämställdhets- och normkritiskt perspektiv (exempel är webb, sociala medier, skrivna texter, rapporter m.m)

Rekrytering

- Rekryteringsprocessen är jämställd och normkritisk.

Uppföljning

- Handlingsplan för jämställdhet och lika villkor följs upp kontinuerligt av länsledningen och till exempel ett råd för social hållbarhet (organisation för det interna arbetet kommer att utvecklas).
- Aktivitetsplaner för jämställdhet och lika villkor görs enhetsvis eller funktionsvis. Dessa görs i samband med hbtq-certifieringen och är kopplade till den länsstyrelseövergripande handlingsplanen för jämställdhet och lika villkor.
- VP och uppföljning av VP.

Referenser

Statliga utredningar

- Prop. 2016/17:1 Bilaga 3 *Ekonomisk jämställdhet mellan kvinnor och män.*
- Prop. 2016/17:50 *Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft.*
- Skrivelse 2016/17:10 *Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid Socialdepartementet, Stockholm, 2016.*
- SOU 2005:66 *En förvaltning som håller ihop.*
- SOU 2014:6 *Män och jämställdhet: betänkande. Fritze, Stockholm, 2014.*
- SOU 2014:30 *Jämställt arbete. Organisatoriska ramar och villkor i arbetslivet.*
- SOU 2014:49 *Väld i nära relationer – en folkhälsofråga. Fritze, Stockholm.*
- SOU 2015:55 *Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck.*
- SOU 2015:86 *Mål och myndighet. En effektiv styrning av jämställdhetspolitiken. Fritze, Stockholm.*
- SOU 2015:97 *Välja yrke.*
- SOU 2016:55 *Det handlar om jämlik hälsa.*

Statistik

- Länsstyrelsen Gävleborg. (2017) *Jämställt? På tal om kvinnor och män i Gävleborg.*
http://www.lansstyrelsen.se/Gavleborg/SiteCollectionDocuments/Sv/blanketter/jamstalldhet/Gavleborg_fickbok_WEBB.pdf
- Delegationen för jämställdhet i Arbetslivet (2013) *Fakta och siffror.*
- Medlingsinstitutet (2013) *Vad säger den officiella lönestatistiken om skillnader mellan kvinnor och män 2012?*
- Region Gävleborg. *Samhällsmedicin.*

Lagar m.m

- Högskolelag (1992:1434)
- Läroplan för förskolan, Lpfö 98*
- Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Lgr 11*

Litteratur och rapporter

- BRÅ (2014) *Brott i nära relationer – en nationell kartläggning.*
- BRÅ (2015) *Polisanmälda hot och kränkningar mot enskilda personer via internet.*
- Council of Europe. *Gender mainstreaming. Conceptual framework, methodology and presentation of good practices. Final report of activities of the Group of specialists on mainstreaming (EG-S-MS).* Strasbourg, 1998.
- Cox (2005) *Jämställt vägval. Studie- och yrkesvägledning med genusperspektiv,*
Länsarbetsnämnden i Gävleborgs län.
- Crenshaw Kimberly (1994) *"Mapping the Margins. Intersectionality, Identity Politics, and Violence Against Women of Color" (1994)*
- Eliasson, Mona. (2006) *Mäns våld mot kvinnor i nära relationer. En kunskapsöversikt.*
Sveriges kommuner och landsting. Länsstyrelsen Gävleborg. *Arbetet med våld i nära relationer i Gävleborgs län – En bild av läget 2015.* Kaj Gustafsson.

Landberg, Svedin, Priebe, Wadsby, Jonsson & Fredlund (2015).
 Länsstyrelsen Skåne (2017), *Ett jämställt Skåne. Jämställdhetsstrategi för Skåne 2017-2020*

Länsstyrelsen Stockholm (2015) *Prostitutionen i Sverige 2014: en omfattningskartläggning*. Stockholm:Länsstyrelsen Stockholm.

Länsstyrelsen Örebro (2016) *Föräldraskap och tonårstid – om stöd till föräldrar med tonårsbarn*.

Länsstyrelserna. (2017) *På tal om mänskliga rättigheter*.

Folkhälsomyndigheten (2014) *Utvecklingen av hälsan och hälsans bestämningsfaktorer bland homo- och bisexuella personer*.

Folkhälsomyndigheten (2015) *Hälsan och hälsans bestämningsfaktorer för transpersoner*. Solna: Folkhälsomyndigheten

Gustafsson, K. (2015). *Arbetet med våld i nära relationer i Gävleborgs län – En bild av läget 2015*. Region Gävleborg, Forskning och utveckling (FoU).

Heikkilä (2015) *Lärande och jämställdhet i förskola och skola*.

Hirdman, Yvonne (1988) *Genussystemet: teoretiska funderingar kring kvinnors sociala underordning*. Uppsala: Maktutredningen.

ISF (2013) *Föräldrapenning och föräldraledighet*

Jeffner, Stina. (1998), *Liksom våldtäkt typ. Om ungdomars förståelse av våldtäkt*. Roks.

Lykke Nina (2005) Intersektionalitet ett användbart begrepp för genusforskningen. Kvinnovetenskaplig tidskrift.

MUCF (2015) *Ung idag*.

Myndigheten för vård- och omsorgsanalys (2014) *En mer jämlik vård är möjlig*.

Nationella sekretariatet för genusforskning: 2016 *Jämställdhet med ett intersektionellt perspektiv*

NCK (2010) *Att ställa frågor om våld som en del av anamnesen*.

NCK (2013) *Våld mot kvinnor med funktionsnedsättning*.

NCK (2014) *Våld och hälsa*.

Nilsson Frida (2005). *Nödvändigheten av att integrera olika maktförståelser*. Kvinnovetenskaplig tidskrift.

PTK (2012) *Kvinnors pensioner*

Region Gävleborg. *NYA MÖJLIGHETER -Regional utvecklingsstrategi för Gävleborg 2013-2020*.

Region Gävleborg i samarbete med länets kommuner. (2017) *Lupp, Regional uppföljning av ungdomspolitik*.

Rikspolisstyrelsen (2014) *Förstudierapport – Utveckling av arbetsmetoderna vid utredning av våldtäkter*.

Sandell (2007) *Utbildningssegregation och självsortering. Om gymnasieval, genus och lokala praktiker*. malmö studies in educational sciences No. 31.

Scottish Transgender Alliance (2010) *Out of sight, out of mind? Transgender People's Experiences of Domestic Abuse*.

Röda Korsets Högskola. *Nyanlända och asylsökande i Sverige: En studie av psykisk ohälsa, trauma och levnadsvillkor*. Röda Korsets Högskolas rapportserie 2016:1

SCB (2016) *På tal om kvinnor och män*.

SCB (2016) *AKU*.

SKL (2014) *(O)jämställdhet i hälsa och vård*.

SKL (2016) *Framgångsfaktorer i kvinnofridsarbetet*.

Skolverket (2015) *Skolverkets handlingsplan för jämställdhetsintegrering 2015-2018*.
Socialstyrelsen (2015) *Graviditeter, förlossningar och nyfödda barn*.
Socialstyrelsen (2015) *Sex mot ersättning*.
Socialstyrelsen (2016) *Öppna jämförelser*.
Szebehely, Ulmanen & Sand (2014) *Att ge omsorg mitt i livet: hur påverkar det arbete och försörjning?*
TCO (2016) *Vem jobbar övertid och hur mycket?*
UNDP (2017). *Gender Development Index*.
Ungdomsstyrelsen (2010) *Hon hen han*.
Ungdomsstyrelsen (2013) *Unga och våld*.
Universitetskanslersämbetet (2015) *Hur mänskliga rättigheter, mäns våld mot kvinnor och våld mot barn beaktas i högre utbildning*.
Wennstam, Katarina. (2012) *Flickan och skulden: en bok om samhällets syn på våldtäkt*.
Albert Bonniers förlag.
World Economic Forum (2017). *Global Gender Gap Index 2014*.

Övriga källor

UR Samtiden (2012) *Vem utnyttjar föräldraförsäkringen?*
Regeringens webbplats om mänskliga rättigheter:
<http://www.manskligarattigheter.se/sv/manskliga-rattigheter-i-sverige/internationell-granskning-av-sverige/fn-s-konventionskommitt-ers-granskning-av-sverige>
RFSL. <https://www.rfsl.se/hbtq-fakta/hbtq/begreppsordlista/>

Länsstyrelsens rapportserie 2017

Länsstyrelsens rapporter 2017

- 2017:1 Fiberbankar i Norrland - metoder för efterbehandling av fibersediment samt sammanställning av gränsvärden för förorenat sediment
- 2017:2 Uppföljning av Gävleborgs län klimat- och energimål - Resultat fram till 2016
- 2017:3 Hur mycket narkotika finns det i avloppsvattnet i Gävleborg?
En rapport om avloppsanalyser i Gävleborg
- 2017:4 En sammanställning av Bostadsmarknadsenkäten i Gävleborgs län 2017
- 2017:5 Vegetationsklädda bottnar i Gävleborgs läns kustvatten - Trendövervakning 2016
- 2017:6 Inventering av marksvamp i Gävleborgs kalkbarrskogar och sandtallskogar 2016
- 2017:7 Galvån–Rösteån - Inventering och värdering av kulturmiljöer 2016 i Alfta, Arbrå och Bollnäs socknar i Hälsingland
- 2017:8 Kilån - Inventering och värdering av kulturmiljöer 2016 i Hanebo socken i Hälsingland
- 2017:9 Miljögifter i fisk i Gavleån 2016
- 2017:10 Regional samverkansplan för arbetet mot prostitution och människohandel
- 2017:11 Bostadsmarknadsanalys 2017
- 2017:12 Inventering av stora rovdjur i Gävleborgs län 2016/2017
- 2017:13 Förvaltningsplan för stora rovdjur i Gävleborgs län 2017–2021
- 2017:14 På flykt och försvunnen - En regional kartläggning av ensamkommande barn som avviker
- 2017:15 Historisk fiskvandring i Gavleån
- 2017:16 Service för tillväxt – slutredovisning
- 2017:17 Ett jämställt Gävleborg
– Länsstyrelsen Gävleborgs strategi för jämställdhetsintegrering 2018 - 2020

Länsstyrelsen Gävleborg ansvarar för att beslut från riksdag och regering genomförs samt att samordna den statliga verksamheten i länet. Vi är en kunskapsorganisation som arbetar tvärsektorielt med flera olika sakfrågor från landsbygdsutveckling, miljömålen, biologisk mångfald och djurskydd till flykting- och integrationsfrågor hållbar samhällsplanering och krisberedskap.

Vår värdegrund bygger på tre ord, handlingskraft, professionalitet, och förståelse och ska genomsyra allt vi gör på alla nivåer.

Länsstyrelsen
Gävleborg